

ท่านอาจารย์ สนทนาธรรมกับชาวต่างชาติ

รวบรวมโดย

พล.อ.ต.หญิง กาญจนา เชื้อทอง

ไชโย! ถอดเทปคำบรรยายแนวทางเจริญวิปัสสนา ถึงครั้งสุดท้าย คือ ครั้งที่ ๒๐๘๑ จบแล้ว ตอนนี้มีเวลา ก็เลยทำตามสัญญา คือ นำคำสนทนาธรรมของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ กับชาวต่างชาติมาเล่าให้ฟังค่ะ (คนที่บอกว่าสนใจอย่าลืมติดตามนะคะ) จะนำลงทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ซึ่งจำนวนการแปลอาจจะไม่สะดวก เพราะไม่ค่อยถนัดค่ะ อาจจะแปลผิดบ้างก็ได้ ใครมีสำนวนดีกว่า เก่งภาษากว่า ก็ช่วยแก้ไขและเสริมเพิ่มเติมด้วยค่ะ

(ภาพจากอัลบั้ม ชาวต่างชาติ โดย คุณ วีรยุทธ์ สันตยานนท์)

คำบรรยายที่คัดลอกมานี้ เป็นสมบัติของ Mr. Alan Weller ท่านเป็นช่างภาพชาวอังกฤษ รู้จักกันเมื่อไปแสวงบุญที่อินเดีย เมื่อ ๒๕๓๐ พร้อมๆ กับรู้จัก คุณ Alan Driver ชาวออสเตรเลีย ที่เคยบวชเป็นพระภิกษุที่เมืองไทย ชื่อ ท่านพระธัมมโร เป็นผู้แตกฉานในพระธรรมและมีปฏิภาณดีมาก ท่านเป็นพิธีกรที่เฉียบแหลมของมูลนิธิอยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะเสียชีวิต ในอุบัติเหตุทางรถยนต์ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อ ๒๕ ม.ค. พ.ศ.๒๕๓๑ เมื่อมีอายุได้ ๔๒ ปี

(ภาพจากอัลบั้มภาพ ชาวต่างชาติ)

บทความที่คุณ Alan Weller ส่งมาให้ฉันถอดมาจากเหตุการณ์สนทนาธรรมระหว่างท่านอาจารย์และสหายนิกายที่เป็นชาวต่างชาติ ท่านเลือกเฉพาะประโยคเด็ด (สำหรับท่านและผู้สนใจเรื่องสภาพธรรมจริงๆ) ส่งมาให้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นเวลา ๒๓ ปีแล้ว ไปค้นพบโดยบังเอิญ เพราะเอกสารธรรมนั้นไม่เคยทิ้งเลย เก็บไว้เพื่อจะเป็นประโยชน์ในภายหน้า เช่น เอกสารชุดนี้เป็นต้น

เมื่อวาน (๑๑ ธ.ค. ๕๓) นำเอกสารชุดนี้ไปให้ท่านอาจารย์ดู และเรียนท่านว่า จะเขียนลงกระดานสนทนา และจะแปลด้วย ท่านก็อนุญาตค่ะ

ขอเริ่มต้นด้วย จดหมายที่คุณ Weller เขียนถึงคุณ Driver ที่สิ้นชีวิตแล้ว

7.2.88

๗ ก.พ. ๒๕๓๑

In Memory of a Good Friend

รำลึกถึงกัลยาณมิตร

Yesterday I received a greeting card from Alan Driver, 11 days after his death. It said *"Wishing much progress in Dhamma. It's the only kind that really counts, n'est ce pas? – love Alan."*

เมื่อวานนี้ผมได้รับการ์ดส่งมาทักทายจาก อัลัน ไดรเวอร์ หลังจากที่เขาเสียชีวิตแล้ว ๑๑ วัน เขาเขียนมาว่า "ขอให้มีความก้าวหน้าในธรรมมากๆ เพราะนั่นเป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุดจริงไหม? - รัก อัลัน"

I'm very sad that I can never again reply to him in person. Nevertheless I would like to express my wish to Alan whenever he may be. *"May you also progress in Dhamma, yes it it's the best kind of progress there is."*

เป็นเรื่องเศร้ามากที่ผมไม่สามารถตอบเขาได้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม ผมก็อยากจะแสดงความปรารถนาดีถึงอลัน ไม่ว่าเขาจะอยู่ที่ไหนก็ตามว่า “ขอให้คุณก้าวหน้าในธรรมเช่นกัน เพราะนั่นเป็นความก้าวหน้าที่ประเสริฐสุด”

During our pilgrimage to India last year we became good friends and I was very happy to be able to share my enthusiasm for Dhamma with him. We often talked until the early hours of the morning. He was such a good listener and speaker. He was very natural in being able to use his own words to represent the truth of Dhamma deeply. Often he was humourous, entertaining, he presented Dhamma in a light hearted way was easy and interesting to listen to.

ระหว่างการไปแสวงบุญที่อินเดียเมื่อปีที่แล้ว (๒๕๓๐) นั้น เราทั้งสองคนกลายเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน ผมมีความสุขมากที่สามารถแสดงกระตือรือร้นใคร่รู้ธรรมกับเขา เราคุยธรรมถึงเกือบสว่างเสมอ เขาเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี เขาสามารถใช้คำธรรมใดๆ เป็นธรรมชาติ อธิบายความจริงของสภาพธรรมที่ลึกซึ้งได้ดี เขามีอารมณ์ขัน ทำให้เพลิดเพลิน อธิบายธรรมให้ง่ายและน่าสนใจมากด้วยเมตตาจิต

I have some tapes of him speaking in Adelaide, Australia. I have listened to them many, many times, but still enjoy listening to them. They give confidence and encouragement.

ผมมีเทปบางม้วนของอลันที่บ้านที่ไว้ระหว่างพูดธรรมที่ Adelaide, ออสเตรเลีย และได้ฟังซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายครั้ง แต่ก็ยังสนุกที่จะฟังอีก เทปเหล่านี้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในหนทางและแรงบันดาลใจ

It's so very rare to find a good friend to share Dhamma with. But to find someone who can explain Dhamma so well is very rare indeed. His Death is a great loss to myself and many, many others.

เป็นการยากมากที่จะหาภักตยาณมิตรที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ธรรมกัน แต่การหาผู้ที่สามารถอธิบายธรรมได้ดีมากเช่นนี้ ยิ่งหายากกว่า การสิ้นชีวิตของเขา เป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่สำหรับผม และคนอื่นๆอีกมากมาย

I quote him from one of my tapes.

ผมได้คัดลอกบางประโยคของเขาจากเทปที่มีผมมีอยู่

More ignorance, more wrong understanding, more attachment and this will mean more unhappiness, no matter how difficult we find it what choice do we have. We either go forward or we go with the rest of the world backwards and down. Even if we go forwards only a little bit it's much better than going backwards. If we understand how important it is to go forward, if we see the value of progress and the dangers of falling backwards then perhaps there will be more conditions for us to study, to listen, to develop kusala and to see progress taking place.

เมื่อความไม่รู้มากขึ้น ความเข้าใจผิดมากขึ้น ความติดข้องมากขึ้น ก็แสดงว่าความทุกข์จะมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะยากเพียงใดที่จะหาทางเลือกที่เรามีอยู่ เราควรก้าวไปข้างหน้า หรือถอยหลัง หรือต่ำลง แม้ว่าจะก้าวไปข้างหน้าทีละนิด ก็ยังดีกว่าถอยหลัง ถ้าเราเข้าใจความสำคัญของการก้าวไปข้างหน้า ถ้าเราเห็นประโยชน์ของการก้าวหน้า และอันตรายของการถอยหลัง อาจจะเป็นปัจจัยให้เราศึกษา ฟังและเจริญกุศลมากขึ้น และจะเห็นความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น

From the beginning it must be Right Understanding. But the only moment that we can progress, the one and only moment in our whole life... is this moment.

ต้องเริ่มจากความเข้าใจถูกต้อง แต่มีเพียงขณะเดียวที่เราสามารถก้าวไปข้างหน้า เพียง ๑ ขณะเท่านั้นตลอดชีวิตของเรา คือขณะนี้

If our understanding is very, very weak, then the little bit of understanding we may gain now will not be enough for us to see the truth. But without accumulating one little bit now, the moment will never come when wisdom is strong enough to know the truth.

ถ้าเข้าใจน้อยมากๆ แล้วความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นทีละนิดนั้นก็ยังไม่พอที่จะทำให้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง แต่ถ้าไม่สะสมทีละเล็กทีละน้อย ก็จะไม่ถึงขณะที่ปัญญาเจริญพอที่จะรู้ความจริงนั้นเลย

In the memory of Alan's death, may we go forward a little bit, may we progress a little bit... At this very moment.

เพื่อระลึกถึงการสิ้นชีวิตของอลัน ขอให้เราไปข้างหน้าทีละนิด ขอให้เราก้าวหน้าทีละนิด... ในขณะนี้เอง

Alan Weller.

อลัน เวลเลอร์

Some quotations of Alan Driver taken from tapes.

บางส่วนจากคำพูดของอลัน ไดรเวอร์ ถอดจากเทป

We know from our own lives that we don't always give help when help is needed.

เรารู้จากชีวิตของเราว่า เราไม่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกครั้งที่มีความต้องการให้ช่วย

Lovingkindness has to be a reality for us in our actions and speech from day to day as we live.

ความเมตตาต้องเป็นสภาพธรรมสำหรับเราทุกคนในการกระทำและการพูดทุกๆวันเมื่อยังมีชีวิตอยู่

Lovingkindness isn't just a word. It's a reality which has to be known through practice in our daily life.

ความเมตตาไม่ใช่เป็นเพียงคำพูด เป็นสภาพธรรมซึ่งรู้ได้จากการกระทำในชีวิตประจำวันของเราเอง

Everybody loses when we don't have metta.

ทุกคนพ่ายแพ้เมื่อไม่มีเมตตา

We have to be kind instead of wishing everyone else was kind. Thinking that everyone else should be kind or wondering why they are not kind.

เราต้องเมตตาแทนที่จะหวังให้คนอื่นเมตตา การคิดว่าคนอื่น ๆ ควรจะเมตตาหรือคิดว่าทำไมเขาถึงจะไม่เมตตา

The only way we will ever be able to prove the Buddha's teachings is by beginning to practice them and see what happens. There's no other way.

มีหนทางเดียวที่จะสามารถพิสูจน์พระธรรม คำสอนของพระผู้มีพระภาคได้ก็คือเริ่มต้นปฏิบัติ และจะเห็นว่าผลอย่างไร ไม่มีหนทางอื่น

There is never a moment goes by when awareness cannot arise.

ไม่เคยมีขณะที่ผ่านไปโดยสติไม่สามารถระลึกได้

It's lovingkindness that helps us present Dhamma in a gentle way without being pushy...and that's hard.

การแสดงธรรมด้วยเมตตา ด้วยความอ่อนโยน ไม่เร่งรัด...ซึ่งยากมาก

We don't have kindness when we expect too much of someone. They should understand, why? Because we say so, because we teach so well, because it's

the truth. People should be kind. Why? Because we think so, because it would be nice. It depends on conditions.

เราจะไม่มีเมตตา ถ้าเราคาดหวังจากคนอื่นมากเกินไปว่า เขาควรเข้าใจ เพราะอะไร? เพราะว่าเราพูดอย่างนั้น เพราะว่าเราสอนดีมาก เพราะว่า เป็นความจริง คนทั่วไปควรมีเมตตา เพราะอะไร? เพราะเราคิดอย่างนั้น เพราะเป็นความดี แต่ทุกอย่างขึ้นกับเหตุปัจจัย

If we don't develop Sati, we can't keep the precepts. So what could be kinder? ถ้าเราไม่เจริญสติ เราก็ไม่สามารถรักษาศีลได้ ดังนั้นอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำ?

It's kindness when we develop satipaṭṭhāna, we are being kind to ourselves and kind to everybody else. We're doing the whole world to favour. We're removing a little bit of ignorance from the world that makes us behave act the way we do.

การอบรมเจริญสติปัฏฐานเป็นเมตตา เราเมตตากับตนเองและสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เราทำประโยชน์กับโลกทั้งหมด เรากำลังขจัดเกลาคความไม่รู้ออกจากโลกที่ละนิดๆ และทำให้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง

The way to develop more understanding is exactly the same for every livingbeing that was ever born. To be aware of the reality which appears now in your life whatever that reality may be.

หนทางอบรมเจริญความเข้าใจถูกให้เกิดเพิ่มขึ้นนั้น มีหนทางเดียวซึ่งเหมือนกันสำหรับทุกคนที่ได้เกิดมาแล้ว นั่นคือระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้ในชีวิตนี้ ไม่ว่าสภาพธรรมนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม

There can be no short cut.

ไม่มีทางลัด

The practice of satipaṭṭhāna is the most subtle thing.

การอบรมเจริญสติปัฏฐานเป็นสิ่งที่ยากและละเอียดลึกซึ้งที่สุด

All moments are moments for awareness.

ทุกขณะสามารถระลึกได้

What is kusala without Right Understanding, it's just self, self, self.

กุศลที่ไม่ประกอบด้วยความเข้าใจถูก เป็นเพียงตัวตน

A moment of satipaṭṭhāna that is aware of akusala is so much more valuable than any kusala without sati.

ขณะที่สติปัฏฐานเกิดระลึกถึงลักษณะของอกุศล มีประโยชน์มากกว่าขณะที่มีกุศลแต่ไม่มีสติ

Who can stop realities from arising.

เราไม่สามารถหยุดยั้งการเกิดขึ้นของสภาพธรรมได้

At moments of desire for awareness, at moments of trying to be aware of a particular object, to try and force, to try and be aware here, here, here. It's all wrong, it's not natural.

ขณะที่ต้องการให้ระลึก ขณที่พยายามระลึกที่อารมณ์หนึ่งอารมณ์ใดโดยเฉพาะพยายามและบังคับให้ระลึก พยายามที่จะระลึกที่นี่ ที่นั่น ทั้งหมดนั้นผิด ไม่ใช่ปกติ

We cannot call back any reality.

เราไม่สามารถย้อนสภาพธรรมให้กลับมาเกิดซ้ำได้

Results for whom.

ผลที่เกิดขึ้นสำหรับใคร

It's good to know the truth that all realities of our life, our Dukkha. They arise and fall away.

เป็นการดีที่รู้ความจริงของสภาพธรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา ความทุกข์ของเรา ทั้งหมดเกิดขึ้นและดับไป

If we think that the way to be happy is to get what you want and to have nice things to look at, to hear, taste and smell. We'll make lobha our God and devote our lives to serving lobha...and that's the path to pain.

ถ้าเราคิดว่า วิธีที่จะทำให้เป็นสุขนั้น คือ ได้สิ่งที่เราต้องการ ได้สิ่งดีๆ เพื่อเห็น ได้ยิน ลิ้มรส และดมกลิ่น แต่เราทำให้โลภะเป็นพระเจ้า และอุทิศชีวิตของเราเพื่อให้โลภะพอใจ...และนั่นคือหนทางแห่งความทุกข์

There is really nothing better in life to do than to find out what life is all about.

จริงๆ แล้ว ไม่มีสิ่งใดในชีวิตที่ควรกระทำยิ่งกว่า การค้นหาว่าชีวิตคืออะไร

We find out in practice what we are told in theory.

เราค้นหาโดยการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากปริยัติ

Who can say what will happen next.

ใครสามารถบอกได้ว่า ต่อไปอะไรจะเกิดขึ้น

It's conditioned, it is unavoidable, uncontrollable.

ทุกอย่างเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย หลีกเลี่ยงไม่ได้ บังคับบัญชาไม่ได้

Dosa is dosa, it's not dosa with a body, it's not dosa that can do anything.

โทสะเป็นโทสะ ไม่ใช่โทสะด้วยตัวตน โทสะไม่สามารถทำอะไรได้เลย

How can you blame dosa?

เราจะโทษโทสะได้อย่างไร?

We cannot have akusala.

เราไม่สามารถจะไม่มีอกุศลได้

We have the illusion of control all our life except at the moment of sati. It helps to eradicate that illusion.

เรามีความเห็นผิดที่คิดว่าจะบังคับทุกสิ่งในชีวิตได้ นอกจากขณะที่สติเกิดซึ่งช่วยขัดเกลารูปร่างผิดนั้นได้

The condition for the development of sati is Right Understanding of it.

ปัจจัยของการอบรมเจริญสติ ก็คือ ความเข้าใจถูกในเรื่องการเจริญสตินั่นเอง

We can't really develop right understanding, if we are not ashamed of our ignorance of realities, if we are not afraid of not knowing the truth about realities.

เราไม่สามารถอบรมเจริญความเข้าใจถูกได้ ถ้าเราไม่ละอายที่จะไม่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ถ้าเราไม่กลัวการไม่รู้ความจริงของสภาพธรรมนั้นๆ

True respect for Dhamma is not just listening and understanding what you hear but putting into practice what you hear.

การเคารพพระธรรมอย่างแท้จริงนั้น ไม่ใช่เพียงการฟังและเข้าใจตามที่ฟัง แต่ต้องปฏิบัติตามในสิ่งที่ได้ฟังด้วย

Only a coward performs akusala because he's afraid of inconvenience, afraid of trouble, afraid of poverty, therefore he's capable of and shamelessly performs akusala.

คนขี้ขลาดเท่านั้นที่ทำอกุศล เพราะกลัวความไม่สะดวกสบาย กลัวปัญหา กลัวความยากจน ดังนั้นจึงสามารถและไม่ละอายในการทำอกุศล

Quotes from Khun Sujin, England, Summer 1988

บางส่วนจากการสนทนากับท่านอาจารย์สุจินต์ ที่ประเทศอังกฤษ ฤดูร้อน ๒๕๓๑

One cannot live without pleasure and one cannot live without dhamma. For those wise people they cannot live just for pleasure. The wise one will live with pleasure and with understanding.

เราไม่สามารถจะมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากความเพลิดเพลิน และไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ถ้าปราศจากธรรม สำหรับผู้ฉลาดนั้นไม่สามารถอยู่ได้เพียงความเพลิดเพลินเท่านั้น จะต้องอยู่ได้ด้วยความเพลิดเพลินและความเข้าใจด้วย

The development of awareness is the highest degree of kusala.

การอบรมเจริญสติ เป็นกุศลขั้นสูงสุด

At the moment of aversion find out whether it's just a name or a reality which is the object of aversion.

ขณะที่โกรธ ลองหาชื่อว่า โกรธเป็นเพียงชื่อ หรือสภาพธรรมที่เป็นอารมณ์ของความโกรธนั้น

The outside is very clean, the body is washed, but how many times are citta and cetasika washed with understanding.

ร่างกายภายนอกถูกชำระจนสะอาด แต่จิตและเจตสิกเคยถูกชำระให้สะอาดด้วยความเข้าใจกี่ครั้ง

The fire on one's head is this moment.

ไฟไหม้บนศีรษะ คือ ขณะนี้เอง

No matter we are happy or sad.Dhamma should be the important thing in life.

ไม่ว่าเราจะสุขหรือทุกข์ ธรรมควรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต

Life cannot be smooth without Right Understanding.

ชีวิตไม่สามารถจะราบรื่นได้ถ้าไม่มีความเข้าใจถูก

If people think that Dhamma will destroy their happiness, they don't understand Dhamma.

ถ้าคิดว่า ธรรมจะทำลายความสุข แสดงว่าไม่เข้าใจธรรม

We cannot rate the prize of the 'Best Friend'.

เราไม่สามารถประมาณคุณค่าของ “กัลยาณมิตร” ได้

Lobha encourages wrong view and wrong view encourages lobha. They are friends.

โลภะส่งเสริมให้เกิดความเห็นผิด และความเห็นผิดก็ส่งเสริมให้เกิดโลภะ ทั้งสองสิ่งนี้เป็นเพื่อนสนิทกัน

When one enjoys something very much, nobody can help, because there are conditions for that degree of enjoyment, but Right Understanding can understand and awareness is the eightfold path. So one should understand all conditioned realities that happen in one's life.

เมื่อเราสนุกสนานเพลิดเพลินมาก ไม่มีใครสามารถช่วยได้ เพราะเหตุปัจจัยทำให้เกิดความสนุกสนานมากอย่างนั้น แต่ความเข้าใจถูกสามารถเข้าใจและระลึกรู้มรรคมีองค์

๘ ดังนั้น ทุกคนควรเข้าใจสภาพธรรมทั้งหลายที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยในชีวิตของแต่ละคน

Seeing is conditioned, pleasant feeling is conditioned. It has its own condition already. We shouldn't prepare any other conditions for any reality to arise.

เห็นเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ความรู้สึกเป็นสุขก็เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ทุกอย่างมีเหตุปัจจัยพร้อมอยู่แล้ว เราไม่ควรเตรียมเหตุปัจจัยใดๆ เพื่อให้สภาพธรรมใดเกิดขึ้น

Understanding can follow all six doorways until there is no doubt about conditioned realities.

ความเข้าใจสามารถเกิดได้ทั้ง ๖ ทวาร จนกระทั่งไม่มีความสงสัยในสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

Nobody can condition any reality.

ไม่มีใครสามารถทำเหตุปัจจัยให้สภาพธรรมใดๆ ได้เลย

'People turn to meditation practice when the going get tough' – question to Khun Sujin. Her answer – "They don't see the sense of urgency".

ถาม “คนหันไปทำสมาธิ เมื่อเห็นว่าหนทางนี้ยาก”

ท่านอาจารย์ตอบว่า “เขาไม่เข้าใจว่า ที่แท้จริงแล้วความเร่งด่วนคืออะไร (คือโลภะ)”

Layperson : *"I would like to be a monk, I would like to be a monk."*

Khun Sujin : *"Who are you now?"*

ผู้ฟัง “ผมอยากบวชเป็นพระ ผมอยากเป็นพระ”

ท่านอาจารย์ “ขณะนี้คุณเป็นใคร?”

The present moment is the most important moment.

ขณะนี้มันเป็นขณะที่สำคัญที่สุด

The disadvantage of seeing it that attachment follows it. The advantage of seeing is that understanding follows it.

ข้อเสียของการเห็นคือมีความติดข้องติดตามมา ข้อดีของการเห็นคือมีความเข้าใจติดตามมา

As long as there is expectation Vipassanā ñāna cannot arise.

ตราบใดที่ยังมีความหวัง วิปัสสนาญาณเกิดไม่ได้

One has to be so very patient to understand the teachings.

ต้องมีความอดทนอย่างมากที่จะเข้าใจคำสอน

There is always danger when there is experiencing of an object with ignorance. It's like stepping on a thorn. If there is no development of sati, we enjoy stepping on thorn.

มีอันตรายตลอดเวลา เมื่อเห็น ได้ยิน ... คิดนึกถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ปรากฏด้วยความไม่รู้ เหมือนเดินบนหนาม ถ้าไม่อบรมเจริญสติ เราเพลิดเพลินกับการเดินบนหนาม

The teachings are the Dhamma mirror, they help to see inside clearly.

พระธรรม คำสอนเหมือนกระจกทางธรรม ที่ช่วยให้เห็นภายใน (จิต) ชัดเจน

Look carefully and step on the place where there is no thorn.

ระวังและเดินบนที่ไม่มีหนาม

It's not enough just to learn from the book. Right understanding and awareness should be able to understand this moment as no self, no being at all.

การเรียนรู้จากตำรานั้นไม่เพียงพอ ความเข้าใจถูกต้องและการระลึกจะทำให้สามารถเข้าใจขณะนี้ว่า ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล

Discussion is the most important factor for the development of Right Understanding.

การสนทนาธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการอบรมเจริญความเข้าใจถูก

The more one wants to have paññā, the more one sees that it's only wishing or wanting, it's not the right cause for the arising of paññā. The right cause for the arising of paññā must be hearing, studying, considering. There can be awareness at anytime by Sankhara Khanda conditioning it, not by one's wish. **

(** Bangkok tape, from Sarah)

ถ้ายิ่งอยากมีสติมากเท่าไร ก็ยิ่งจะเห็นว่า เป็นเพียงความหวังหรือความต้องการเท่านั้น ไม่ใช่เหตุที่ถูกต้องการสำหรับการเกิดปัญญา เหตุที่ถูกต้องการสำหรับการเกิดปัญญาก็คือ การฟัง การศึกษา การพิจารณา สติเป็นสังขารขั้นนี้ สามารถเกิดขึ้นขณะไหนก็ได้ ถ้ามีเหตุปัจจัยพร้อม แต่ไม่ใช่ด้วยความต้องการ**

(** เทปจากกรุงเทพ, ของคุณซาร่าห์)

Alan Weller.

อลัน เวลเลอร์

Dhamma discussions in Sri Lanka 1979

สนทนาธรรมที่ศรีลังกา ๒๕๒๒

(๑)

This note was made from Khun Sujin and Phra Dhammadharo' comments in Sri Lanka by Alan Weller.

บางส่วนจากการสนทนาของคุณสุจินต์และพระธัมมธโรในการสนทนาธรรมที่ประเทศศรีลังกา โดย อลัน เวลเลอร์

This moment cannot be lost.

ขณะนี้ไม่สามารถถูกทำให้สูญหายได้

Each word of the teachings can be directly experienced.

พระธรรมแต่ละคำ สามารถพิสูจน์ได้โดยตรง

If one does not realize yet that one has wrong understanding, it is impossible to develop right understanding.

เมื่อยังไม่ยอมรับว่า ตนเองเข้าใจผิด ก็เป็นไปไม่ได้ที่จะอบรมเจริญความเข้าใจถูก

The beginning is understanding the characteristic of awareness correctly.

การเริ่มต้น คือ เข้าใจลักษณะของสติถูกต้อง

Some people are afraid to watch T.V., but now we are lost in concepts with no awareness.

บางคนกลัวการดูทีวี แต่ขณะนี้เราหลงอยู่ในบัญญัติด้วยการขาดสติ

Live alone with sati, aware of visual object as visual object.

อยู่ตามลำพังด้วยสติ ระลึกรู้สิ่งที่ปรากฏทางตาว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏทางตา

One takes subtle attachment for calmness because of lack of understanding of calmness.

เราคิดว่าการติดข้องอย่างละเอียดนั้นเป็นความสงบ เพราะขาดความเข้าใจเรื่องความสงบ

This moment is so real.

ขณะนี้ความจริงที่สุด

At a moment of right considering, there is no forgetfulness.

ขณะที่พิจารณาอย่างถูกต้อง จะไม่มีการลืม

When there is awareness, there is no thinking of far or near objects.

เมื่อมีสติ จะไม่นึกถึงสิ่งที่ปรากฏว่าไกลหรือใกล้

Life is so short, so fragile. Get rid of attachment.

ชีวิตนี้แสนสั้น และแสนเปราะบาง จงขัดเกลาความติดข้อง

Always burning with lobha, dosa, moha.... Renunciation with satipaṭṭhāna...

ถูกเผาตลอดเวลาด้วย โลภะ โทสะ โมหะ... เว้นจากการถูกเผาได้ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน

Understand accumulations from moment to moment.

สะสมความเข้าใจจากขณะหนึ่งไปสู่ขณะหนึ่ง

Who knows the other's citta?

ใครรู้จักจิตของคนอื่น?

Right action is abstaining from wrong action. There must be awareness of a nāma or rūpa to be right action of the eight fold path.

สัมมากัมมันตะทำให้เว้นจากมิจจกัมมันตะ ต้องมีสติระลึกฐานามธรรมและรูปธรรมจึงจะเป็นสัมมากัมมันตะในมรรคมีองค์ ๘

Dhamma discussions in Sri Lanka 1979

สนทนาธรรมที่ศรีลังกา ๒๕๒๒

(๒)

The aim of thinking about concepts in the right way is to know more about realities.

จุดประสงค์ของการคิดนึกถึงบัญญัติในทางที่ถูก คือ เพื่อรู้สภาพธรรมมากขึ้น

Life is make belief. We make it something it isn't.

ชีวิตคือการเสแสร้ง เราทำให้เป็นบางอย่างที่ไม่ได้เป็น

Seeing sees visible objects. What is seen is not a person. We have attachment to individuals, but individuality has no separate characteristic. การเห็นสิ่งที่ปรากฏทางตา สิ่งที่ถูกเห็นนั้นไม่ใช่ใคร เรามีความติดข้องในบุคคล แต่บุคคลนั้นไม่มีลักษณะต่างหากแยกออกมา

If you think you are so clever and other don't think so, you feel sorry. Attachment to self bring sorrow.

ถ้าคุณคิดว่าคุณฉลาดมาก และคนอื่นไม่ได้คิดอย่างนั้น คุณจะรู้สึกเสียใจ ความติดข้องในตัวตนนำมาซึ่งทุกข์

Aversion prevents listening.

ความชุ่นเคืองทำให้ไม่ฟัง

The understanding that begins to know conditioned realities is also conditioned.

ความเข้าใจที่เริ่มต้นรู้สภาพธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ก็เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย เช่นกัน

Right understanding understands not a person or a Buddhist.

ความเข้าใจถูกเข้าใจ ไม่ใช่บุคคล หรือพุทธศาสนิกชน

The arising of any conditioned reality is dukkha because of its arising. If there is no arising, there is no dukkha. If there is no awareness of the reality now, how can one understand the absolute reality of dukkha?

การเกิดขึ้นของสภาพธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยใดๆ เป็นทุกข์ เพราะการเกิดขึ้นนั้น ถ้าไม่มีการเกิด ก็ไม่ทุกข์ ถ้าไม่ระลึกถึงสภาพธรรมในขณะนี้ เราจะสามารถเข้าใจความจริงแท้ของทุกข์ได้อย่างไร?

The arising happens because there is passing away of previous moments. Once there is no arising there can be total peace and calm. สภาพธรรมขณะนี้เกิดขึ้นได้ เพราะขณะก่อนดับไปแล้ว เมื่อใดที่ไม่มีการเกิดขึ้นอีกต่อไป จะเป็นความสุขสงบอย่างสมบูรณ์

Can you tell what is beyond this moment?

ใครสามารถบอกได้ว่า อะไรจะเกิดในขณะต่อไป?

If there is no thinking of this or that concept, can there be concept at this moment?

ถ้าไม่มีการคิดถึงบัญญัตินี้และบัญญัตินั้น จะมีบัญญัติในขณะนี้ได้ไหม?

The game of life that tanhā always wins.

ในเกมส์ของชีวิตนั้น ตัณหาชนะเสมอ

Don't be a victim of the conceptual system, but the conqueror of your ignorance.

อย่าตกเป็นทาสของบัญญัติ แต่จงชนะความไม่รู้ของตนเอง

Awareness of sati means understanding the moment of sati as different from the moment without sati.

ระลึกถึงสภาพของสติ หมายถึงเข้าใจขณะที่สติเกิดว่าแตกต่างจากขณะที่หลงลืมสติ

You can have mettā by accumulations, but it requires paññā to see the value and develop it.

จะมีเมตตาได้ด้วยการสะสม แต่ก็ยังอาศัยปัญญาที่เห็นประโยชน์และอบรมเจริญเมตตาให้เกิดขึ้น

What is experienced is hardness, not a table, but it has to be known by developed understanding.

สิ่งที่ถูกรู้คือแข็ง ไม่ใช่โต๊ะ แต่ต้องรู้โดยการอบรมเจริญความเข้าใจ

Always wanting the other, not the dosa, rather than understanding the dosa as a conditioned reality.

ต้องการให้อย่างอื่นเกิดขึ้นเสมอ ยกเว้นโทสะ แต่ควรเข้าใจโทสะว่า เป็นสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยจะดีกว่า

When there is dosa, there is strong lobha somewhere that has conditioned it.

เมื่อมีโทสะ แสดงว่ามีโลภะที่แรงกล้าเป็นปัจจัยให้เกิดโทสะ

Pāṇikā motivates us to have detachment from all akusala.

ปัญญาเป็นเหตุให้ละคลายจากอกุศลทั้งหลาย

Pāṇikā gives one a more sober, realistic view of life.

ปัญญาทำให้สุขุมขึ้น มองความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น

Start with right beginning. Without right understanding, it cannot be right beginning.

เริ่มด้วยการเริ่มต้นที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีความเข้าใจถูกต้อง ก็ไม่สามารถเริ่มต้นถูกต้องได้เลย

Propagating wrong view is the most dangerous thing to do.

การเผยแพร่ความเห็นผิด เป็นสิ่งที่อันตรายที่สุด

Dhamma discussions in Sri Lanka 1979

สนทนาธรรมที่ศรีลังกา ๒๕๒๒

*(๓)

The Buddha taught everyone to have kusala citta at any moment, at any level, because to have kusala citta at any moment is so helpful.

พระผู้มีพระภาคทรงสอนทุกคนให้มีกุศลจิตทุกขณะ จะเป็นกุศลขั้นใดก็ได้ เพราะขณะที่เป็นกุศลจิตนั้นเป็นขณะที่มีประโยชน์มาก

Right understanding brings detachment. If there is even a little attachment, it hinders the progress of right understanding.

ความเข้าใจถูกต้องทำให้ละคลาย ถ้ามีความติดข้องแม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นอุปสรรคขัดขวางความก้าวหน้าของความเข้าใจ

Samatha doesn't get rid of concepts.

สมถะไม่ได้ทำบัญญัติหมดไป

As understanding grows, it grows beyond the level of thinking of sammuti sacca and knows the difference between paramattha sacca and sammuti sacca instead of clinging to sammuti sacca and taking for self.

เมื่อความเข้าใจเจริญขึ้น เจริญขึ้นหลังจากการคิดนึกถึงสมมติสัจจะและรู้ความต่างกันระหว่างปรมัตถสัจจะและสมมติสัจจะ แทนการติดข้องในสมมติบัญญัติว่าเป็นตัวตน

We have to learn when there is awareness and when there is no awareness, but we need some awareness for this.

เราต้องเรียนรู้ขณะที่มีสติและขณะที่หลงลืมสติ แต่ต้องอาศัยสติด้วย

While day dreaming, we are lost in concepts and thinking, lost in the sense doors, thinking of concepts of past rūpa through the sense doors.

ขณะที่ฝันกลางวัน เราหลงอยู่ในบัญญัติและความคิดนึก หลงอยู่ในปัญจทวาร คิดนึกถึงบัญญัติของรูปที่ดับไปแล้วผ่านปัญจทวาร

We must be brave enough to study with pañhā any reality.

We need to be brave to begin to study visible object as visible object.

เราต้องกล้าหาญพอที่จะศึกษาสภาพธรรมใดๆ ที่ปรากฏด้วยปัญญา
เราต้องกล้าหาญที่จะเริ่มต้นศึกษาสิ่งที่ปรากฏทางตาว่าเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏทางตา

One doorway is never enough. Each doorway should be a check.

ทวารเดียวไม่เคยพอ แต่ละทวารควรถูกตรวจสอบ

It is kindness to others if we don't cling to them or encourage them to be attached to us.

เป็นความเมตตาต่อผู้อื่น ถ้าเราไม่ติดข้องในบุคคลเหล่านั้น และส่งเสริมไม่让他ติดข้องในตัวเราเช่นกัน

The test is at this moment. Test now... Visual object now is the test of whether one has understanding or whether there should be more understanding developed.

ทดสอบในขณะนี้ ทดสอบเดี๋ยวนี้ สิ่งทีปรากฏทางตาขณะนี้เป็นการทดสอบว่าเข้าใจหรือยัง หรือควรอบรมเจริญความเข้าใจให้มากกว่านี้

With understanding and awareness of calmness, calmness grows.

ด้วยความเข้าใจและระลึกถึงลักษณะของความสงบ ความสงบก็จะเจริญขึ้น

The world of paramattha sacca is the world of understanding reality as it is.

โลกของปรมัตถสัจจะ จะเป็นโลกของความเข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง

One is burnt by one's desire all the time. In reality one is attached to one's feeling, not really the person...

ทุกคนถูกเผาด้วยความต้องการของตนเองตลอดเวลา ในความเป็นจริงแล้วเราติดข้องกับความรู้สึกของตนเอง ไม่ใช่บุคคลใดๆ

Attachment is only a conditioned moment. Attachment is like a trap or a bait.

การติดข้องเป็นเพียงขณะที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย การติดข้องเป็นเหมือนกับดักหรือเหยื่อล่อ

One kills oneself and one's heart by one's attachment and ignorance. We are trapped, lured by attachment all the time. It's truly poisonous.

ทุกคนฆ่าตัวเองและจิตของตนด้วยความติดข้องและความไม่รู้ เราติดบ่วง ถูกล่อด้วย ความติดข้องตลอดเวลา ความติดข้องเป็นยาพิษอย่างแท้จริง

ตอนแรกไม่กล้าลงข้อความยาวๆ แต่อ่านเรื่องของคุณวันชัยแล้วยาวเหมือนกัน ก็ไม่มีปัญหา เลยลองอีกตอนหนึ่งให้จบเลยจะดีกว่า ข้อความบางข้อความแปลแล้ว อ่านเองยังไม่เข้าใจ เลยไม่แปลค่ะ ทราบว่า มุนินิข มีนักแปลมืออาชีพหลายคน เช่น คุณธีรพล วงษ์พัฒน์ เป็นต้น ท่านจะช่วยแปลให้ค่ะ ขออนุโมทนาและขอบคุณแทน ผู้อ่านด้วยค่ะ สำหรับภาษาบาลีที่เขียนด้วยภาษาอังกฤษนั้น ถ้าใช้ font “p charter” แล้วจะต้องตรงตามที่เป็นค่ะ

We are cut up with sammuti sacca when there is no awareness of thinking.

เราถูกทำร้ายโดยไม่ตั้งใจด้วยสมมติสัจจะ เมื่อไม่มีสติขณะคิดนึก

There are different conditions for different nāma and rūpa. With more understanding of different conditions you will see there is no self.

เหตุปัจจัยต่างกันทำให้เกิดนามรูปที่ต่างกัน เมื่อมีความเข้าใจเรื่องเหตุปัจจัยที่ต่าง ๆ กัน มากขึ้น ก็จะเห็นความไม่ใช่ตัวตน

It needs right understanding to know whether this moment is kusala or akusala.

ต้องอาศัยความเข้าใจถูก จึงจะรู้ว่า ขณะนี้เป็นกุศลหรืออกุศล

In a day we can see that there are more moments of akusala than kusala.

ในวันหนึ่งๆ เราสามารถเห็นได้ว่า ขณะที่เป็นอกุศลมากกว่าขณะที่เป็นกุศล

It is not in the texts, but it is now at the moment of right understanding.

(ธรรม) ไม่ได้อยู่ในตำรา แต่เป็นเดี๋ยวนี้ ขณะที่เข้าใจถูก

When one thinks “*I am aware*”, it is not right awareness.

เมื่อคิดว่า “ฉันมีสติ” นั้นไม่ใช่สัมมาสติ

When it is not right awareness, it cannot be accompanied by right understanding.

เมื่อไม่ใช่สัมมาสติ ก็ไม่สามารถเกิดร่วมกับความเข้าใจถูกต้องได้

Whenever right awareness arises, it is aware before there is time to think “*I am aware.*”

เมื่อใดที่สัมมาสติเกิด จะระลึกก่อนมีเวลาคิดว่า “ฉันมีสติ”

When one says it is hearing, does one know anything about hearing? It is a reality sometimes very hard to be experienced.

เมื่อพูดว่า กำลังได้ยิน มีใครรู้ลักษณะของการได้ยินหรือไม่? บางครั้งสภาพธรรมก็ยากมากที่จะรู้ได้

When there is no awareness, right understanding cannot grow.

เมื่อไม่มีสติ ความเข้าใจถูกต้องก็ไม่สามารถเกิดได้เลย

When there is no awareness, no understanding, no learning, there is no developing or seeing realities as they are.

เมื่อไม่ระลึก รู้ไม่เข้าใจ ไม่ศึกษา ก็จะไม่อบรมเจริญหรือเห็นสภาพธรรมตามความเป็นจริง

It is very confusing if there is no understanding of the development of vipassanā.

เมื่อไม่เข้าใจเรื่องการอบรมเจริญวิปัสสนา ก็จะสับสนมาก

It is very natural in daily life, the teachings of the Buddha.

พระธรรม คำสอนของพระผู้มีพระภาคนั้นเป็นปกติมากในชีวิตประจำวัน

One cannot get away from thinking of people, so in many suttas the Buddha taught people to develop the four Brahma vihāras.

ไม่มีใครหนีพ้นการคิดนึกถึงสัตว์บุคคลได้ ดังนั้นในหลายสูตรพระผู้มีพระภาคทรงสอนให้เจริญพรหมวิหาร

At the moment of considering someone's death, there can be the conditioned for calmness instead of trying to force calmness by thinking of different objects.

ขณะที่พิจารณาถึงความตายของคนอื่น เป็นปัจจัยให้ความสงบเกิดขึ้นได้แทนที่จะพยายามบังคับให้สงบโดยนึกถึงอารมณ์อื่น

Does visual object appear as just visual object now? It cannot appear as visual object to moha.

สิ่งที่ปรากฏทางตาเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏทางตาในขณะนี้หรือไม่ สิ่งที่ปรากฏทางตาไม่สามารถปรากฏว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏทางตาได้กับโมหะ

By developing vipassanā one can see different levels of thinking, because there can be thinking before thinking in words or concepts.

โดยการอบรมเจริญวิปัสสนา จะเห็นความคิดนึกต่างระดับ เพราะสามารถคิดนึกก่อนที่จะคิดเป็นคำหรือเป็นบัญญัติ

Now if one is asked 'what are you thinking', can you tell? At that moment it can be moha - mūla – citta which thinks.

ขณะนี้ถ้าถามว่า “กำลังคิดอะไร” จะตอบได้ไหม? ขณะนั้นอาจจะเป็นโมหมูลจิตคิดก็ได้

An arahat also thinks about concepts after seeing, but mahā – kiriya citta thinks about concept without akusala.

พระอรหันต์คิดถึงบัญญัติหลังเห็นแล้วเช่นเดียวกัน แต่คิดด้วยมหากิริยาจิตไม่ใช่อกุศลจิต

If there is thinking of “*sammā Buddhō*” who can know whether it is lobha - mūla – citta which thinks?

ถ้าคิดคำว่า “สัมมาพุทโธ” ใครจะสามารถรู้ได้ว่า ขณะนั้นคิดว่าโลภมูลจิตหรือไม่?

One begins to see the difference between calmness at the moment of kusala and no calmness at the moment of akusala.

เริ่มต้นด้วยการเห็นความแตกต่างระหว่างความสงบในขณะที่เป็นกุศล และไม่สงบในขณะที่เป็นอกุศล

When right understanding grows, awareness also grows.

เมื่อความเข้าใจถูกเจริญขึ้น สติก็ต้องเจริญขึ้นด้วย

Right understanding is not in the text, it is at the moment of understanding what seeing is.

ความเข้าใจถูกไม่ได้อยู่ในตำรา อยู่ในขณะที่เข้าใจว่า เห็นเป็นอะไร

Whatever arises must be some type or reality, kusala or akusala. Nibbāna does not arise.

สภาพธรรมใดที่เกิดขึ้นต้องเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด คือ เป็นกุศลหรืออกุศล นิพพานไม่เกิด

Citta goes all the time from moment to moment. It comes and goes all the time in the way of kusala or akusala. Nibbāna does not come and go.

จิตไปตลอดเวลา จากขณะหนึ่งไปสู่อีกขณะหนึ่ง จิตมาแล้วก็ไปตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศล นิพพานไม่มาและไป

The growth of vipassanā must begin with detachment and go the way of detachment, because attachment is very subtle and always wins when there is no understanding.

การเจริญวิปัสสนาต้องเริ่มต้นด้วยการละคลาย และไปในทางละคลาย เพราะว่าความติดข้องเป็นสิ่งที่ละเอียดมาก และชนะเสมอ เมื่อไม่เข้าใจ

If there is respect at this moment it is kusala.

ถ้าระลึกได้ในขณะนี้ เป็นกุศล

One knows oneself while the others cannot know.

เรารู้ตัวเองขณะที่คนอื่นไม่สามารถรู้ได้

The purpose of the Satipaiṇhāna Sutta is to show that any object which is real can be the object of awareness. Otherwise this moment which is real cannot be known.

จุดประสงค์ของมหาสติปัฏฐานสูตร คือ แสดงว่า สิ่งที่เราปฏิบัติตามที่จริงสามารถเป็นอารมณ์ของสติได้ มิฉะนั้นแล้วไม่สามารถจะรู้ขณะนี้ ซึ่งเป็นจริงได้

Learn to see dhamma as dhamma.

ศึกษาเพื่อจะเห็นธรรมว่าเป็นธรรม

Almost every object is an object of attachment when there is no development of understanding.

อารมณ์เกือบทุกอย่าง เป็นอารมณ์ของการติดข้อง เมื่อไม่อบรมเจริญความเข้าใจ

The Buddha's teachings is an object of attachment when there is no development of understanding.

พระธรรม คำสอนของพระผู้มีพระภาคก็เป็นอารมณ์ของการติดข้อง เมื่อไม่อบรมเจริญความเข้าใจ

Right understanding knows everything correctly.

ความเข้าใจถูก รู้ทุกสิ่งถูกต้อง

Right understanding gradually eliminates attachment and ignorance and wrong view of self.

ความเข้าใจถูกค่อยๆ ฆ่าเกลาคติติดข้องและความไม่รู้ และความเห็นผิดว่าเป็นตัวตน

At this moment of understanding reality, it is not self that understands.

ขณะนี้ที่เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง ไม่ใช่ตัวตนที่เข้าใจ

Never enough understanding, because each moment is conditioned.

ความเข้าใจเท่าไรก็ไม่เพียงพอ เพราะแต่ละขณะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

One has to understand what is the right object of awareness first.

ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่า อะไรเป็นอารมณ์ที่ถูกต้องของสติ

When there is the idea of self with wrong view, it conditions other akusala. One is attached to oneself so much that one does not realize that whatever one is attached to, one is attached to self. One thinks one is so attached to a person, but really one is attached to one's feeling, so one clings to one's defilements. เมื่อมีความคิดว่าเป็นตัวตนด้วยความเห็นผิด จะเป็นปัจจัยให้เกิดอกุศล เราติดข้องกับตัวตนมากจนไม่ประจักษ์ว่า สิ่งที่เรติดข้องนั้น คือติดข้องในตัวตน เราคิดว่าเรติดในบุคคล แต่จริงๆแล้ว เรติดในความรู้สึก ดังนั้นเราจึงติดข้องกับกิเลสของเราเอง

No matter how much one thinks, one cannot eradicate the idea of self.

ไม่ว่าจะคิดนี้มากสักเท่าไรก็ตาม ก็ไม่สามารถขจัดความคิดว่าเป็นตัวตนได้

Thinking of seeing as impermanent is not the moment of seeing the experience of seeing as nonself.

การคิดนี้ว่าการเห็นไม่เที่ยง ไม่ใช่ขณะที่เห็นว่า สิ่งที่ปรากฏทางตาไม่ใช่ตัวตน

Hearing this moment is not the hearing a moment ago.

การได้ยินในขณะนี้ ไม่ใช่การได้ยินในขณะก่อนที่ผ่านไปแล้ว

3 kinds of death:

1) Conventional death 2) Momentary death 3) Final death for an arahat.

ความตาย ๓ ประเภท

๑) สมมติมรณะ การตายโดยสมมติ

๒) ขณิกมรณะ การตายทีละขณะ คือ การดับของสภาพธรรมแต่ละขณะ

๓) สมุจเฉทมรณะ การตายเป็นครั้งสุดท้ายของพระอรหันต์

Without the precise understanding of paramattha and sammuti sacca there cannot be the eradication of self.

ถ้าไม่เข้าใจปรมัตถ์สัจจะและสมมติสัจจะในขณะที่ปรากฏจริงๆ แล้ว ไม่สามารถจะขัดเกลาคือความเป็นตัวตนได้

Daily life is paramattha.

ชีวิตประจำวันเป็นปรมัตถ์

By developing understanding of realities in one's life as they are, one sees one still has lot of akusala.

โดยการอบรมเจริญความเข้าใจสภาพธรรมในชีวิตของแต่ละคนตามความเป็นจริงจะเห็นว่ามียอกุศลมากมาย

Only right understanding can eliminate wrong understanding, gradually, at the moment right understanding arises.

ความเข้าใจถูกเท่านั้นที่สามารถค่อยๆ ขัดเกลาคือความเข้าใจผิดในขณะที่ความเข้าใจถูกเกิดขึ้น

Intellectual understanding covers up the truth because there is no awareness at that moment of a characteristic as it appears.

ความเข้าใจขั้นปริยัติปกปิดความจริง เพราะไม่ได้ระลึกในขณะที่ลักษณะของสภาพธรรมปรากฏ

Intellectual understanding should be the foundation, but if one thinks that it is enough, there is no development and it hinders the development of higher

understanding because one does not understand there are more level of higher understanding.

ความเข้าใจขั้นปริยัติควรเป็นพื้นฐาน แต่ไม่ควรคิดว่าพอแล้ว ถ้าไม่อบรมเจริญต่อไปจะขัดขวางการเจริญของความเข้าใจขั้นที่สูงขึ้น เพราะไม่เข้าใจว่า มีความเข้าใจขั้นสูงกว่านี้อีกมาก

It's possible to have all the intellectual understanding but no understanding of the practice, like a blind man carrying a torch.

เป็นไปได้ที่จะมีความเข้าใจขั้นปริยัติ แต่ไม่เข้าใจขั้นปฏิบัติ เหมือนคนตาบอดถือโคมไฟ

One does not see the value of the eradication of self because one clings to oneself all the time. When there is less the idea of self, one develops more pure kusala.

เมื่อไม่เห็นประโยชน์ของการขจัดเกลาคำเป็นตัวตน เพราะติดข้องในความเป็นตัวตน ตลอดเวลา เมื่อมีความคิดว่าเป็นตัวตนน้อยลง ก็จะสามารถเจริญกุศลที่บริสุทธิ์ ขึ้นได้

When there is less clinging to self, the weak points are detected.

เมื่อมีความติดข้องในตัวตนน้อยลง ก็เรียนรู้ความบกพร่องได้

Craftiness lures to different objects...

ความมีเล่ห์เหลี่ยมเป็นเหยื่อล่ออารมณ์ต่างๆ

When the monk abandon home life, there are more conditions for being virtuous at the degree of being able to leave home.

เมื่อภิกษุสละชีวิตการครองเรือน เพราะมีปัจจัยมากกว่าให้ทำกุศลในระดับที่สามารถละอาคารบ้านเรือนได้

Dukkha in the absolute sense is the arising and falling away of each moment because it cannot stay.

ทุกข์ในความหมายของปรมัตถ์ คือการเกิดขึ้นและดับของแต่ละขณะ เพราะไม่คงทน

Whatever is real can be proved.

อะไรก็ตามที่จริง สามารถพิสูจน์ได้

In the beginning sati is slow and awkward.

ในตอนเริ่มต้น สติช้าและไม่คล่องแคล่ว

Seeing the lack of any alternative is a way of seeing the value of kusala.

การเห็นว่า ไม่มีทางเลือกอื่น เป็นวิธีที่เห็นประโยชน์ของกุศล

If the blind man thinks he can see, he's really in trouble.

ถ้าคนตาบอดคิดว่า เขาสามารถเห็นได้ เขามีปัญหาจริงๆ

Any intellectual understanding cannot be clear.

ความเข้าใจชั้นปริยัติ ไม่สามารถกระจ่างแจ้งได้

Do we hope for result for me?

เราหวังผลสำหรับตนเองหรือเปล่า

One begins with detachment from the very beginning.

เริ่มต้นด้วยการละตั้งแต่แรกทีเดียว

Better to be a nobody than a somebody.

เป็นคนธรรมดาๆ ดีกว่าเป็นคนสำคัญ

Better to be a good friend rather than a teacher.

เป็นกัลยาณมิตร ดีกว่าเป็นครู

One is attached to oneself, to one's feeling when one cares what the other thinks.

เราติดข้องในตัวตน ติดข้องในความรู้สึกเมื่อเราสนใจว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร

What is right is right.

สิ่งที่ถูก คือ ถูก

Akusala is so ugly.

อกุศลน่าเกลียดมาก

We all want to be the object of attachment. We think of self and the world collapses with the idea of being a nobody. There is no seeing the value of no attachment, the real freedom when there is no enslavement.

เราทั้งหมดต้องการเป็นอารมณ์ของความติดข้อง เราคิดถึงตัวเองและโลกจะถล่มทลาย ถ้าคิดว่าตัวเองไม่สำคัญ เพราะไม่เห็นประโยชน์ของการไม่ติดข้อง อิศรภาพที่แท้จริง เมื่อไม่เป็นทาส

Lack of confidence in what sati can and cannot do is not helpful.

เมื่อขาดศรัทธาในสิ่งที่สติสามารถและไม่สามารถทำได้ ก็ไม่เป็นประโยชน์

Wrong view guides one's tanhā – tanhā for one's wrong ideas.

ความเห็นผิดทำให้เกิดตัณหา ตัณหาสำหรับความคิดผิด

Getting to know oneself better is the only way to really help others. If one develops more mettā, karuṇā, more understanding and a more sincere inclination to other people, one will see that what has been most helpful to oneself will be what is most helpful to others also. One understands oneself better.

รู้จักตัวเองดีกว่า เป็นวิธีเดียวที่จะช่วยคนอื่นได้จริงๆ ถ้ามีเมตตา กรุณา ความเข้าใจและความจริงใจมากขึ้น จะเห็นว่ามีประโยชน์ที่สุดสำหรับตัวเอง และเป็นประโยชน์กับคนอื่นด้วย ควรเข้าใจตนเองดีขึ้น

Sound is obviously what it is when one's understanding grows. One does not have to call it by any name.

เสียงเป็นสิ่งที่เห็นชัดว่าเป็นอะไร เมื่อความเข้าใจเจริญขึ้น เราไม่ต้องเรียกชื่อเลย

It is because sound appears that we can think about it in different ways.

เพราะเสียงปรากฏ ทำให้เราสามารถคิดถึงเสียงในทางต่าง ๆ กัน

Cannot whatever happens in daily life be a subject for teaching dhamma?

สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่สามารถเป็นอารมณ์ของการสอนธรรมหรือ?

Whatever we receive in this life has its cause in some good deed in this life or in a previous life.

สิ่งดีๆ ที่เราได้รับในชาตินี้ เป็นผลจากความดีในชาตินี้หรือในชาติก่อน

Giving is the cause that you receive.

การให้เป็นผลที่จะได้รับ

Finally it comes down to a cause here which is what makes it possible to understand life and do something about it.

ในที่สุดก็มาถึงเหตุซึ่งทำให้เป็นไปได้ที่จะเข้าใจชีวิต และทำบางอย่างเกี่ยวกับความเข้าใจนี้

If mettā is strong enough one will be concerned to help.

ถ้าเมตตาแน่นคงพอ ก็พร้อมจะช่วยเหลือ

If sati does not arise understanding cannot know which are the moments of sati and which are the moments without sati.

ถ้าสติไม่เกิด ความเข้าใจไม่สามารถรู้ว่าขณะไหนมีสติ และขณะไหนหลงลืมสติ

The purpose should be right understanding.

จุดประสงค์ควรเป็นความเข้าใจถูก

Be an island... depend on oneself, one's own understanding which can eradicate one's defilements.

เป็นเกาะ... ขึ้นอยู่กับตนเอง ความเข้าใจที่สามารถขจัดเกลากิเลสของตนเอง

Attached to rubbish...

ติดข้องกับขยะ (สิ่งไร้สาระ)

Want to have conditions for the arising of satipaṭṭhāna, waiting for the arising of satipaṭṭhāna – this is not the understanding of the development of sati. It is a matter of doing something again, thinking and hoping that sati will arise...at the moment of thinking it is not the moment of direct awareness.

ต้องการเหตุปัจจัยให้สติปัฏฐานเกิด รอคอยการเกิดขึ้นของสติปัฏฐาน ไม่ใช่ความเข้าใจเรื่องการเจริญสติปัฏฐาน ไม่ว่าจะทำอะไร คิดและหวังว่าสติจะเกิด ในขณะที่คิด ไม่ใช่ขณะที่สติระลึกโดยตรง

Intellectual understanding is useful, but don't think that one has to think and think and think so that satipaṭṭhāna will arise.

ความเข้าใจขั้นปริยัติมีประโยชน์ แต่อย่าคิดว่า ต้องคิดนึก คิด และคิดเพื่อสติปัฏฐานจะเกิด

To know the difference between thinking and sati, there has to be sati.

รู้ความต่างกันระหว่างคิดนึกและสติ ต้องเป็นสติ

Pāṇñā which performs the function of detachment is the highest meaning of upekkhā.

ปัญญาซึ่งทำหน้าที่ละคลาย เป็นความหมายสูงสุดของอุเบกขา

Sati is not forgetful to be kusala, not forgetful to think about the object in the right way. If you forget, can there be studying?

สติคือไม่ลืมที่จะเป็นกุศล ไม่ลืมที่จะคิดถึงอารมณ์ที่ปรากฏในทางที่ถูกต้อง ถ้าลืม สามารถเป็นการกำลังศึกษาได้หรือไม่?

Mettā is seeing the loveableness of all beings.

เมตตาคือความรู้สึกเป็นเพื่อนกับสัตว์บุคคลทั้งหลาย

The intention to do harm brings harm to the place where harm originated.

เจตนาที่จะทำอันตราย นำอันตรายมาสู่ที่กำเนิดของอันตรายนั้น

Whenever there are results, we know that those resulted in their cause.

เมื่อใดที่มีผล เรารู้ว่าผลนั้นต้องมาจากเหตุ

We have the idea that we can run away from vipakka.

เรามีความคิดว่า เราสามารถหนีผลของกรรมได้

We never know when vipakka will come.

เราไม่เคยรู้ว่าเมื่อไรผลของกรรมจะมาถึง

We have an idea of cause and result but it's wrong.

เรามีความคิดเรื่องเหตุและผล แต่ความคิดนั้นผิด

There must be right understanding, precisely, of this moment.

ต้องเข้าใจถูก ตรงลักษณะของสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงในขณะนี้

One can think of one's kusala with lobha.

เราสามารถคิดถึงกุศลของเราด้วยโลภะ

When there are conditions for sati, sati will arise.

เมื่อมีปัจจัยสำหรับสติ สติก็เกิดได้

Attachment likes calmness so much that it clings immediately.

ความติดข้องเหมือนความสงบมากที่ทำให้ติดทันที

If one is not courageous enough, one clings to calmness for sure.

ถ้าไม่กล้าหาญพอ จะติดในความสงบแน่นอน

At this moment of thinking one begins to see whether one thinks with kusala or akusala.

ในขณะที่คิดนึก เราเริ่มเห็นว่า คิดด้วยกุศลหรืออกุศล

Always clinging to kusala, clinging to self and upset about akusala.

เราติดในกุศลเสมอ ติดในตัวตน และไม่ชอบอกุศล

Life is a dream. When one knows the citta that dreams one is awake. One wakes up for one short moment of sati and then the dream takes over.

ชีวิตคือความฝัน เมื่อเรารู้ว่าเป็นจิตที่ฝัน เราตื่น ตื่นขึ้นชั่วขณะสั้นๆที่สติเกิด แล้วก็ถูกแทนที่ด้วยความฝันอีก

The sound that is heard now does not hear anything.

เสียงที่ได้ยินเดี๋ยวนี้ไม่สามารถได้ยินอะไรได้เลย

One cannot afford to be disinterested in reality.

***เราไม่สามารถทำให้ไม่สนใจในสภาพธรรมได้ (ไม่เข้าใจเหมือนกัน)

At the moment of seeing visible object as visible object, there is no attractiveness in visible object.

ขณะที่เห็นสิ่งที่ปรากฏทางตาว่าเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏทางตา จะไม่มีการชื่นชมติดข้องในสิ่งที่ปรากฏนั้น

The way to know the present moment is to begin to know this moment now.

หนทางที่จะรู้ขณะนี้ปัจจุบัน คือ เริ่มรู้ขณะนี้เดี๋ยวนี้

Learn to give without strings attached.

เรียนรู้ที่จะให้ โดยไม่ติดข้องด้วยความตระหนี่

We have bad opinions of others, but do we like others to have bad opinions of us?

เรามองคนอื่นในแง่ร้าย แต่เราชอบให้คนอื่นมองเราในแง่ร้ายหรือไม่?

With developed right understanding, one knows everything one know before, but one knows something one didn't know before.

ในการอบรมเจริญความเข้าใจถูก เรารู้ทุกอย่างที่เคยรู้มาก่อน และรู้บางอย่างที่ไม่เคยรู้เช่นกัน

One will understand more about hearing and thinking in addition to hearing and thinking.

เราจะเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับการได้ยินและการคิดนึกเพิ่มจากการได้ยินและการคิดนึก

It's very easy to have misunderstanding about what one thinks to be oneself. When one gossips, one doesn't think about the other or the person one is gossiping to. Would one like to think he is gossiping about us?

เป็นการง่ายมากที่จะเข้าใจผิดเกี่ยวกับสิ่งที่เราคิดว่าตัวเองเป็นอย่างไร เมื่อเรานินทา เราไม่คิดถึงคนที่ถูกนินทา เราควรจะคิดว่าเขากำลังนินทาเราหรือไม่?

The words may be all right, but still there is no right understanding.

คำพูดอาจจะถูกต้อง แต่ยังคงไม่มีความเข้าใจถูก

The citta which solves the problem arises and falls away. The solution to life is not to be born.

จิตซึ่งแก้ปัญหาเกิดขึ้นและดับไป คำตอบของชีวิตยังไม่เกิดขึ้น

We cannot develop paññā if we don't see the value of dāna and sīla.

เราไม่สามารถอบรมเจริญปัญญา ถ้าไม่เห็นประโยชน์ของท่านและศีล

If one treats all as though they are one's child with mettā, this way one cannot have any attachment.

ถ้าทำกับทุกคนเหมือนกับเป็นลูกของเราด้วยเมตตา วิธีนี้ทำให้ไม่มีความติดข้อง

Even though lay people lead busy lives, they can get to know their busy lives better.

ถึงแม้ว่าคฤหัสถ์ (ผู้ครองเรือน) จะมีชีวิตที่วุ่นวาย แต่ก็สามารถรู้ชีวิตที่วุ่นวายนั่นดียิ่งขึ้น

The taking away of anything from someone is not wholesome.

การเอาของของคนอื่นมาเป็นของตัวเองเป็นอกุศล

Even if you look through a microscope you still only see visible object.

ถ้าเรามองผ่านกล้องจุลทรรศน์ เรายังคงเห็นเพียงสิ่งที่ปรากฏทางตาเท่านั้น

If one always wants to be right, how will one deal with situations where one is wrong.

ถ้ายังอยากเป็นผู้ถูกอยู่เรื่อย ๆ เราจะทำอย่างไรเมื่อเราผิด

One's understanding has to learn to know the obvious, not to overlook what is staring one in the face.

ความเข้าใจต้องศึกษาที่จะรู้ความชัดเจน ไม่เินกับสิ่งที่ปรากฏเฉพาะหน้า

We overlook the obvious all the time, especially nāma, the experience which makes it possible to experience color right now.

เราเินกับสภาพธรรมที่ปรากฏตลอดเวลา โดยเฉพาะสภาพรู้ ซึ่งทำให้เห็นสีที่ปรากฏ
เดี๋ยวนี้

Color arises but doesn't appear if there is no seeing.

สีเกิด แต่ไม่ปรากฏถ้าไม่เห็น

Does one have any understanding of the present reality? If so there must be awareness.

มีความเข้าใจสภาพธรรมที่กำลังปรากฏในขณะนี้หรือไม่ ถ้ามี ต้องเป็นสติ

Lobha creeps in all in the time.

โลภะคืบคลานเข้ามาตลอดเวลา

It's always good to teach people to understand what bring happiness.

เป็นการดีที่จะสอนให้เข้าใจว่าอะไรนำความสุขมาให้

Dosa can't help.

โทสะไม่สามารถช่วยได้

People are never impressed when the right thing is said in the wrong way.

ผู้คนไม่เคยประทับใจ เมื่อพูดสิ่งที่ถูกในทางที่ผิด

What about a campaign all your life to help others whenever you can.

อุทิศชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อสามารถทำได้

Waiting doesn't bring kusala of any kind.

การรอคอย ไม่ทำให้เกิดกุศลใดๆทั้งสิ้น

On and on and on we have this idea of self and we don't know it.

เราคิดด้วยความเป็นตัวตนตลอดเวลา และไม่รู้ว่าคุณคิดอย่างนั้น

The more one studies satipaṭṭhāna, the more honest one becomes. When sati is developed one becomes more resigned to the truth.

เมื่อศึกษาสติปัฏฐานมากขึ้น จะมีความตรงมากขึ้น เมื่อสติเจริญขึ้นจะมีความจริงใจมากขึ้น

Know oneself first and one will know the other man better.

รู้จักตัวเองก่อน และจะรู้จักคนอื่นดีขึ้น

Satipaiiāna is indispensable.

สติปัฏฐานเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้

When one studies more, one sees one's abysmal ignorance.

เมื่อศึกษามากขึ้น ก็จะทำให้เห็นว่า ความไม่รู้นั้นมีมากมายมหาศาล

It takes time and patience to develop sati.

ต้องใช้เวลาและความอดทนในการเจริญสติ

We have to know what is not known to know what ignorance is.

เราต้องรู้ว่าไม่รู้อะไร และรู้ว่าความไม่รู้คืออะไร

One can't help the other to understand without words, but the words are not the understanding. The realities of our life are not words.

เราไม่สามารถช่วยคนอื่นให้เข้าใจได้ ถ้าไม่ใช่คำพูด แต่คำพูดไม่ใช่ความเข้าใจ สภาพธรรมในชีวิตไม่ใช่คำพูด

Begin again to know this moment which has not been known yet.

เริ่มต้นอีกครั้งที่จะรู้ขณะนี้ซึ่งยังไม่รู้

The arahat has given up the struggle by understanding realities.

พระอรหันต์เลิกต่อสู้กับความเข้าใจสภาพธรรมแล้ว

We always take refuge in that which is not safe or secure. The ultimate refuge is nibbāna.

เรามักถึงสิ่งที่ไม่มั่นคงปลอดภัยเป็นที่พึ่ง แต่ที่พึ่งที่ประเสริฐสุดคือ นิพพาน

Having forgotten, he remembers, he begins again.

ลืม แล้วก็นึกได้ แล้วก็เริ่มต้นอีก

We continue to be beginners that having forgotten, we will remember.

เรายังคงเป็นผู้เริ่มต้นใหม่เสมอเมื่อลืม แล้วจะจำ

รำลึกถึง คุณอลัน ไดรเวอร์

เพื่อให้เรื่องท่านอาจารย์สนทนากับชาวต่างชาติจบอย่างสมบูรณ์ ขอนำบทความที่ถอดจากเทปคำบรรยายของท่านอาจารย์ที่บรรยายหลังจากคุณอลัน ไดรเวอร์สิ้นชีวิตไปแล้ว และคำบรรยายนั้นไม่ได้นำมาออกอากาศ แต่ทุกท่านที่ได้อ่านก็เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก จึงควรเผยแพร่ให้ได้อ่านทั่วกัน

.....

ถอดเทปคำบรรยายของท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์

ที่วัดบวรนิเวศ

วันอาทิตย์ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๑

วันนี้ขอล่าวถึงสภาพธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ในพระไตรปิฎกและในอรรถกถา ซึ่งเป็นเรื่องของจิต เจตสิก รูป ในชีวิตประจำวัน ถ้ากล่าวถึงพระธรรม บางคนอาจจะคิดเป็นพระธรรมเทศนาต่างๆ เหมือนกับไม่ใช่ชีวิตจริง แต่ว่าตามความเป็นจริงแล้ว พระธรรมที่ทรงแสดงทั้งหมดไม่พ้นจากทุกขณะในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นจิต เจตสิก รูป ในชาติก่อนๆ แสนโกฏิกัปมาแล้ว ในสวรรค์ ในนรก ในกำเนิดสัตว์เดรัจฉาน

หรือในพรหมโลก ก็คือ จิต เจตสิก รูป ที่เกิดดับสลับต่อกันจากภพหนึ่ง ชาติหนึ่ง ไปสู่อีกภพหนึ่งชาติหนึ่ง ไม่มีที่สิ้นสุด ตราบใดที่ยังมีกิเลสซึ่งเป็นเหตุที่จะทำให้ปฏิสนธิ และบางภพบางชาติก็สั้นมาก เพียงเล็กน้อย อย่างสัตว์เดรัจฉานบางประเภทและบางภพบางชาติก็ยืนยาวนานมากนับไม่ถ้วน เป็นกัปๆ แต่ไม่ว่าจะเป็นภพน้อย ภพใหญ่ ภพสั้น ภพยืนยาวสักเท่าไรก็ตาม เมื่อภพนั้นๆ ชาตินั้นๆ ผ่านไปแล้ว ก็ไม่มีใครที่สามารถจะจดจำระลึกได้ ซึ่งทุกท่านก็พิสูจน์ได้จากชาตินี้ว่าทุกท่านทราบว่าได้ผ่านความเป็นบุคคลต่างๆ ในชาติก่อนในแสนโกฏิกัปมาแล้ว แต่ก็ไม่สามารถที่จะระลึกได้หรือจำได้เลย

ในวันนี้ขอกล่าวถึงชีวิตของชาวพุทธท่านหนึ่ง ซึ่งเมื่อทุกท่านศึกษาพระไตรปิฎก ก็จะมีชีวิตของชาวพุทธในอดีต ในสมัยที่พระผู้มีพระภาคยังไม่ปรินิพพาน มีข้อความที่แสดงเรื่องสภาพจิตใจของบุคคลนั้นๆ แต่ว่าในยุคนี้สมัยนี้ ก็จะขอกล่าวถึงชีวิตของชาวพุทธในสมัยนี้ด้วย ซึ่งก็จะเห็นว่า จากภพนี้สู่อภพอื่น ในระหว่างที่ยังเป็นชาตินี้อยู่ มีอะไรเกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล

ในวันนี้ขอกล่าวถึงชีวิตของคุณอลัน ไดรเวอร์ ผู้ซึ่งจากภพนี้ชาตินี้ไป เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๑ คือเมื่ออาทิตย์ก่อน โดยอุบัติเหตุทางรถยนต์ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เวลาประมาณ ๑๘ นาฬิกา ซึ่งมีการฟังพระธรรมของคุณอลันที่นี้ครั้งสุดท้าย คือในวันอาทิตย์ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๑ คือในปีนี้อเอง เพราะฉะนั้น ก็เพียงการเว้นไม่มาฟังพระธรรมที่นี้ในวันที่ ๑๗ มกราคม ซึ่งวันรุ่งขึ้น คุณแม่ของคุณอลันจะมาจากต่างประเทศ นี่เป็นเหตุให้คุณอลันตระเตรียมจัดบ้านเพื่อต้อนรับมารดาที่จะมาเยี่ยม เพราะว่าปกติแล้วคุณอลันจะไปเยี่ยมคุณแม่ที่ประเทศออสเตรเลีย แต่ว่าปีนี้ขอให้คุณแม่มาที่กรุงเทพฯ เพราะฉะนั้น ในวันอาทิตย์ที่ ๑๗ ก็เป็นวันที่คุณอลันจัดเตรียมจัดบ้านเพื่อต้อนรับคุณแม่ คุณอลันมีรสนิยมในทางศิลปะ ชอบสิ่งที่สวยงาม สดชื่น มีการสะสมภาพเขียน และเป็นนักซื้อสิ่งที่น่าซื้อ ทั้งโดยราคา คุณภาพและความสวยงาม ในวันที่จัดเตรียมบ้านให้คุณแม่ ก็ปรากฏว่านอกจากความสะอาดสวยงามต่างๆ แล้ว ก็ยังจัดดอกไม้ไว้เกือบทุกห้อง ที่จะทำให้น่าอยู่ และคุณแม่อลันก็มาถึงในวันจันทร์ที่ ๑๘ เวลาตีห้า ซึ่งคุณอลันก็ไปรับที่สนามบิน และรีบไปทำงาน เพราะเหตุว่าคุณอลันเพิ่งมาทำงานที่อัมโบร ซึ่งเป็นองค์การสหประชาชาติด้านช่วยเหลือผู้พลพ คุณอลันเพิ่ง

ย้ายจากงานเก่ามาสู่งานใหม่ คือเริ่มมาทำงานที่อัมโบรในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๑ งานเก่าเป็นงานเลขานุการกรรมการประสานงานช่วยเหลือผู้อพยพ คล้ายๆกัน แต่สำหรับงานใหม่นี้เป็นองค์การสหประชาชาติ เพราะฉะนั้น คุณอลันก็พยายามไม่ทำงานที่เพิ่งมาทำได้ไม่กี่วัน เมื่อไปรับคุณแม่ที่สนามบินดอนเมือง ก็ได้กลับไปทำงาน คุณแม่และสามีของคุณแม่คือคุณบ๊อบ ได้พักผ่อนตอนเช้าและตอนบ่ายก็ได้ไปซื้อของเล็กๆน้อยๆ และเที่ยวชมเมืองไทย วันรุ่งขึ้นคือวันอังคารก็ได้ไปกับคุณอลันที่ค่ายผู้ลี้ภัยที่ต่างจังหวัด อังคาร พุธ พฤหัสบดี ๓ วัน เพราะคุณอลันกะรายการเที่ยวเมืองไทยให้คุณแม่ ๓ อาทิตย์ครึ่ง เมื่อกลับมาวันพฤหัสบดี วันศุกร์ก็มาที่บ้านของดิฉัน ซึ่งเป็นบ้านของน้องสาว คุณอลันอยากให้คุณแม่คุ้นเคยกับนครธรรมะ จึงได้ทำอาหารรับประทานกัน เป็นอาหารของชาติออสเตรเลีย และตอนบ่ายก็ได้ไปซื้อของ เพราะเตรียมว่า วันรุ่งขึ้นจะไปจังหวัดอยุธยา เป็นรายการตามลำดับชั้น จากกรุงเทพฯ ไปสู่หัวเมืองใกล้ๆ เพื่อที่จะได้ไปจังหวัดภาคเหนือ เช่น ลำปาง เชียงใหม่ เพราะคุณแม่ของคุณอลัน ต้องการที่จะได้เห็นวัดที่คุณอลันเคยอยู่ ในสมัยที่ยังเป็นพระภิกษุทุกหนทุกแห่ง จึงคิดว่าวันรุ่งขึ้นจะไปจังหวัดอยุธยา ก่อน

วันเสาร์ดิฉันและน้องและเพื่อนของคุณอลัน คือคุณไอแวนและคุณฟองจันทร์ ก็ได้ร่วมเดินทางไปเที่ยวอยุธยา โดยไปที่บางไทร และไปวัดนิเวศธรรมประวัติ บางปะอิน และเมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็ไปพักผ่อนที่บ้านของ นาวาอากาศโทหญิง กาญจนา สิงหนานิช ซึ่งมีเพื่อนไปด้วย คือ นาวาอากาศโทสุชาดา มิญญา คุณกาญจนามีบ้านที่จังหวัดอยุธยา ก็ขอเชิญคุณอลัน คุณแม่ และคุณบ๊อบพักที่นั่น เพื่อวันรุ่งขึ้นก็จะไปจังหวัดกาญจนบุรี ว่าจะไปน้ำตกเอราวัณกับถ้ำมั่งกรทอง ซึ่งดิฉันเห็นว่า ทั้งสองแห่งเป็นการเดินทางที่ลำบากพอสมควร ก็คิดว่าไม่น่าจะไปเลย ในวันเสาร์ หลังจากรับประทานอาหารและไปที่บ้านคุณกาญจนาแล้ว ดิฉันก็ได้เรียนให้คุณกาญจนาทราบว่า สำหรับจังหวัดอยุธยานั้น ดิฉันได้ไปเที่ยวชมวัดวาอารามต่างๆ เกือบทุกหนทุกแห่งทีเดียว แม้แต่วัดโกโรโกโสก็ได้ไปแล้ว เพราะว่าเป็นชื่อที่น่าสนใจแห่งหนึ่งในสมัยนั้นก็ต้องไปทางเรือ เพราะฉะนั้น แทนที่จะไปเที่ยว ก็ขอเป็นสนทนาร่วมกับผู้สนใจธรรมที่รับฟังรายการนี้ที่จังหวัดอยุธยา ซึ่งคุณกาญจนาก็ได้โทรศัพท์เชิญผู้ที่สนใจมาสนทนากัน ปรากฏว่าวันนั้นทุกคนก็เหน็ดเหนื่อยพอสมควร ทั้งคุณอลัน คุณแม่

และคุณบ๊อบก็ได้นอนพัก คุณอลันก็ได้นอนฟังดิฉันสนทนาธรรมกับผู้สนใจด้วย พร้อมทั้งญาติของคุณกาญจนา มีทั้งคุณยาย คุณย่า ผู้สูงอายุ ประมาณห้าโมงเย็น ดิฉันกับน้องและคุณไอแวน และคุณฟองจันทร์ก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ หลังจากที่ได้รับประทานอาหารว่างเบาๆ ซึ่งภาพที่เห็นคุณอลันครั้งสุดท้ายก็คือมายืนส่งที่หน้าประตู โดยที่ไม่มีเครื่องหมาย ไม่มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเลยที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อเห็นกันแล้วก็จะไม่เห็นกันอีก เมื่อเห็นตอนเช้าก็อาจจะไม่ได้เห็นตอนเย็น หรือเมื่อเห็นตอนเย็น ก็อาจจะไม่ได้เห็นตอนเช้า เพราะฉะนั้น การกล่าวถึงชีวิตของคนในยุคนี้ ก็ไม่พ้นจากการพิจารณาสภาพธรรมที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคล ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาเลย

วันรุ่งขึ้นดิฉันก็ได้มาบรรยายธรรมที่นี้ คือวันอาทิตย์ที่ ๒๔ มกราคม คุณกาญจนาในวันอาทิตย์นั้นปวดศีรษะไม่อยากจะไปไหนเลย ทั้งสามท่านก็ตกลงไม่ไป น้ำตกเอราวัณ ไม่ไปถ้ำมึงกรทอง แต่ว่าสนทนากันและก็ดูโทรทัศน์ แต่ว่าคุณอลันก็อยากให้คุณแม่ได้ไปเที่ยวที่สถานที่ต่างๆ ใกล้เคียงๆ นั้นด้วย ก็ชวนทั้งหมดนั้นไปอนุสรณ์ดอนเจดีย์ ทั้งๆ ที่คุณกาญจนาไม่อยากไปเลย ก็พยายามหว่านเหินเหี่ยว พยายามทำให้หมดเวลาไป เพื่อที่จะไม่ไป โดยเธอรถไปแค่ ไปซ่อมบ้าง แต่ในที่สุดคุณอลันก็บอกว่าไปเถอะขับไปช้าๆ ก็ได้ และก็ได้ออกจากบ้านไปในตอนเย็น ภูมิภาคของจังหวัดสุพรรณบุรีก็น่าดู มีคลองข่างทางและมีทุ่งเปิดมาก ทั้งสามท่านก็ไม่เคยเห็นทุ่งเปิดเมืองไทยเป็นพันๆ ตัว ก็รู้สึกมีความสุข สดชื่น ร้องเพลง มีความเบิกบานใจ ที่ได้หยุดพัก ได้พักผ่อนเที่ยวเตร่ ได้พบปะกันทั้งมารดาและบุตร เมื่อขึ้นรถไปเพียง ๒ กิโลเมตรก็ได้เกิดอุบัติเหตุ ซึ่งคุณอลันก็เสียชีวิตทันที

หลังจากที่ดิฉันได้กลับไปที่บ้าน ก็ได้ติดต่อเรียนให้คณะของมูลนิธิทราบว่าคุณแม่ของคุณอลันมา ก็ใครที่จะพบปะกับนักธรรมะทั้งหลาย ที่คุณอลันสนิทสนมคุ้นเคยด้วย นับวันที่จะพบปะกัน แต่เพียงหลังจากนั้นไม่นาน คุณฟองจันทร์ก็โทรศัพท์มาบอกว่าคุณอลันเสียชีวิตแล้ว เพราะฉะนั้น การพบปะนั้นก็ต้องเปลี่ยนไป คือท่านที่ไม่ได้พบกับคุณแม่คุณอลัน คุณแม่คุณอลันเป็นสุภาพสตรีที่น่ารักมากทีเดียว คุณบ๊อบก็เป็นคนมีอัธยาศัยน่ารัก สามารถที่จะคุ้นเคยสนิทสนมกันได้ในเวลาทีรวดเร็วมาก แต่ว่าในขณะที่นี้ทั้งคุณอลันและคุณแม่ก็เสียชีวิตแล้ว ก็ยังคงมีคุณบ๊อบที่ยังต้องรักษาตัวอยู่

ตอนแรกหลังจากอุบัติเหตุก็ไปที่โรงพยาบาลสุพรรณบุรี แล้วก็ย้ายมาที่โรงพยาบาลภูมิพล ขณะนี้ทั้งนาวาอากาศโทกาญจนาและนาวาอากาศโทสุชาติก็ยังคงอยู่ที่โรงพยาบาลภูมิพล แต่สำหรับคุณบ๊อบย้ายไปอยู่ที่โรงพยาบาลเนิร์สซิงโฮม เพราะเหตุว่าจะได้สะดวกในการอธิบายความรู้สึก ความป่วยไข้ให้หมอและพยาบาลที่นั่นฟัง ผู้ที่ได้มาฟังพระธรรมที่นี่เป็นเวลานานคงจะจำคุณอลันได้ แต่สำหรับคนที่มาใหม่ๆ ก็คงจะสังเกตเห็นชาวต่างประเทศที่มักจะนั่งข้างหน้า นั่งสักประมาณ ๓ - ๔ แถวของข้างหน้า และครั้งสุดท้ายที่มาก็คือวันที่ ๑๐ มกราคม

แม้ว่าทุกท่านไม่สามารถจะระลึกถึงอดีตชาติได้ เพราะว่าผ่านไปหมดแล้ว สำหรับท่านที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่สำหรับคุณอลัน ชาตินี้ก็ผ่านไปแล้ว ซึ่งไม่มีใครสามารถที่จะรู้ได้ว่า คุณอลันสามารถที่จะจดจำชาตินี้ได้หรือไม่ เพราะเหตุว่าหลังจากจุติดับ กรรมหนึ่งเป็นชนกกรรมที่ทำให้ปฏิสนธิจิตเกิด ซึ่งไม่มีใครสามารถจะรู้ได้เลยว่าจะเกิดในภพภูมิไหน จะสามารถมีความทรงจำ รู้ว่าชาติก่อนนั้นเป็นใคร อยู่ที่ไหนหรือไม่ เพราะเหตุว่าแล้วแต่ถ้าเกิดเป็นโอปปาติกะกำเนิด ก็สามารถที่จะรู้ได้ แต่ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ หรือว่าเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดในนรก ก็ไม่สามารถจะรู้ได้

เพราะฉะนั้น การกล่าวถึงชีวิตของคุณอลัน ก็จะขอกกล่าวถึงเหมือนกับการกล่าวถึงชาติหนึ่งของชาวพุทธท่านหนึ่งในสังสารวัฏ เพราะเหตุว่าในสมัยที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ ได้ทรงแสดงพระธรรมก็ดี หรือว่าในสมัยของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้ ได้ทรงแสดงธรรมก็ดี ไม่มีใครระลึกได้ว่าเคยได้ฟังพระธรรมอย่างนี้จากสมัยไหน แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าท่านผู้ฟังในที่นี้ ไม่เคยได้รับฟังพระธรรมมาก่อนในอดีตชาติ ในสมัยพระพุทธรูปองค์ก่อนๆ หรือแม้ในสมัยพระพุทธรูปเจ้าพระองค์นี้ ก็คงจะไม่มีฉันทะ มีความสนใจที่จะเห็นประโยชน์ของพระธรรม แล้วก็สะสมการศึกษา การเข้าใจพระธรรมแม้ในปัจจุบันนี้

เพราะฉะนั้น ทุกท่านที่มานั่งอยู่ ณ ที่นี้ แม้ว่าจะระลึกชาติไม่ได้ แต่ว่าโดยเหตุโดยปัจจัยที่ทำให้มีความสนใจที่จะฟังพระธรรม ก็ย่อมแสดงให้เห็นถึงการสะสมในอดีตชาติที่ได้เคยฟังพระธรรมมาแล้ว แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะไม่มีการแสดงพระธรรม หรือการสนทนาธรรม ณ พระวิหารเชตวัน และพระวิหารเวฬุวัน แต่ว่าผู้ที่เคยสะสมเหตุปัจจัยมาแล้วในสมัยโน้นๆ ต่างก็ได้พากันแยกย้ายไปสู่ภพภูมิต่างๆ ตาม

กาลเวลา จนกระทั่งมาถึงสมัยนี้ แม้ว่าที่สนทนาธรรม ที่แสดงธรรม จะไม่ใช่พระวิหารเชตวัน หรือไม่ใช่พระวิหารเวฬุวัน แต่เป็นที่หนึ่งที่ใดก็ได้ เมื่อมีการแสดงพระธรรม ผู้ที่สะสมเหตุปัจจัยมา ก็ย่อมมาสู่การศึกษา และการสนทนาธรรม เช่น คุณอลัน ไดรเวอร์ ไม่ใช่คนไทย และไม่ใช่คนอินเดีย แต่เป็นชาวออสเตรเลีย เมืองเอเดเลท สำเร็จปริญญาปรัชญาทางจิตวิทยา และได้ทำงานเป็นผู้จัดรายการโทรทัศน์ที่ออสเตรเลีย หลังจากนั้นจึงได้เดินทางมาประเทศไทย โดยแวะที่ประเทศอินโดนีเซีย รวมเวลาที่อยู่เมืองไทยประมาณ ๑๘ ปี และสิ้นชีวิตเมื่ออายุ ๔๒ ปี

ตอนที่คุณอลันมาเมืองไทย ได้เป็นอาจารย์ภาษาอังกฤษ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อคุณอลันได้สังเกตเห็นชีวิตของพระภิกษุผู้อยู่ในระเบียบวินัย ก็ใคร่ที่จะฝึกตนให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงามด้วย เพราะเป็นผู้ที่สังเกตรู้ตนเองว่า ยังจะต้องฝึกตนอีกมากมายหลายประการ และรู้ว่าไม่สามารถจะบังคับจิตใจของตนเองได้ ถ้าไม่มีวินัยที่จะเป็นเครื่องฝึก ด้วยเหตุนี้คุณอลันจึงตัดสินใจลาออกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่แม้คืนก่อนที่จะบวช คุณอลันก็ดื่มเหล้าเป็นวันสุดท้ายก่อนบวช แต่ละชีวิตในสังสารวัฏจะแสดงให้เห็นถึงสภาพธรรมที่เมื่อสะสมมาอย่างไร ก็มีการโน้มเอียงที่จะเป็นอย่างนั้น ผู้ที่เพิลิดเพิลินในสังคมในเรื่องของรูป เสียง กลิ่น รสสัมผัส ไม่ใช่เพียงชาติเดียว แต่ว่านับชาติไม่ถ้วน เพราะฉะนั้น ก็ไม่มีใครที่จะเลิกการดื่มเหล้าได้เป็นสมุจเฉท เมื่อยังไม่ใช่พระอรหันต์บุคคล แม้จะมีเจตนาความตั้งใจที่จะบวช แต่ให้เห็นก่อนจะบวชวันสุดท้าย คืนสุดท้าย ก่อนจะบวช ก็ยังมีเหตุปัจจัยที่จะทำให้มีการโน้มเอียงที่จะพอใจที่จะได้ดื่มเหล้าเป็นครั้งสุดท้าย

เพราะฉะนั้น ขอให้พิจารณาชีวิตในเพศบรรพชิตของคุณอลันว่า ต้องมีชีวิตที่ پاکเพียงด้วยความอดกลั้น ด้วยความอดทน ที่จะทำตามพระธรรมวินัยให้ได้ครบถ้วนทุกประการ ทั้งๆ ที่มีการสะสมความพอใจในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในโณภูมิจึงพะ แต่เมื่อรู้ว่าควรฝึกตน เพราะฉะนั้น เมื่อพระวินัยเป็นสิ่งที่จะทำให้ฝึกตนได้ ทั้งๆ ที่ยังมีความพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส โณภูมิจึงพะ ก็แสดงว่าต้องมีวิริยะ มีความอดทน มีความอดกลั้น มีความขวนขวายที่จะศึกษาพระธรรม ที่ทำให้สามารถจะดำรงอยู่ในสมณเพศได้ ด้วยความเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาด เมื่อเห็นว่าเพียงพระวินัยเท่านั้นไม่พอ คุณอลันก็ได้ศึกษาพระธรรมด้วย

ตอนที่คุณอลันบวชนั้น เป็นตอนที่ดิฉันเริ่มสอนพระอภิธรรมแก่ชาวต่างประเทศที่วัดมหาธาตุ ซึ่งในครั้งนั้นมีคุณนี่นา วัน กอร์คอม เรียนอยู่ด้วยผู้หนึ่ง หลังจากที่คุณนี่นาวัน กอร์คอม ได้เขียนบทความธรรมออกอากาศ ซึ่งได้รวบรวมพิมพ์เป็นหนังสือ ชื่อ “ธรรมทัศนะในชีวิตประจำวันและธรรมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน” คุณนี่นาก็ได้เขียน “อภิธรรมในชีวิตประจำวัน” ด้วย คุณอลันได้ศึกษาพระอภิธรรมที่คุณนี่นาเขียน เมื่อเห็นชาวพุทธศึกษาพระอภิธรรมที่วัดเพลงวิปัสสนา มีกระดาน มีวงกลมเป็นรูปจิต คุณอลันก็สงสัยว่านี่อะไร มีคนบอกว่าเขากำลังเรียนพระอภิธรรม ก็ทำให้คุณอลันมีความสนใจ

เมื่อเลิกสอนพระอภิธรรมที่วัดมหาธาตุแล้ว ดิฉันก็ได้สนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศที่สนใจพระธรรมทุกวันพุธตอนบ่าย ที่ห้องสมุดของวัดบวรนิเวศ ซึ่งท่านพระภิกษุธัมมธโร หรือคุณอลันก็ได้มาร่วมสนทนาธรรมด้วย ในภายหลังที่ได้มาสนทนาธรรมหลายครั้ง คุณอลันก็ได้กล่าวถึงความรู้สึกที่ได้มาสนทนาธรรมด้วยในครั้งแรกว่า วันแรกที่ได้ฟังที่ดิฉันพูด คุณอลันก็คิดว่า ผู้หญิงคนนี้โง่มาก ไม่ฉลาดเลย ถามอะไรก็ไม่ได้ตอบเฉยๆ แต่ให้คุณอลันคิดแล้วก็กลับถามในสิ่งที่คุณอลันจะต้องพิจารณา ซึ่งตอนแรกคุณอลันก็รู้สึกไม่ค่อยพอใจเลย เพราะเหตุว่ารู้สึกออกจะขุ่นใจ ออกจะโกรธ ถ้าท่านจำได้ มีนิตยสารฉบับหนึ่งขอสัมภาษณ์คุณอลัน คุณอลันก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ด้วย แต่หลังจากที่คุณอลันกลับคิดทบทวนถึงการสนทนา คุณอลันก็รู้สึกตัวได้ว่า ก่อนนั้นที่คุณอลันเข้าใจว่าตนเองมีความฉลาด มีความเข้าใจชีวิต ปรัชญาและจิตวิทยานั้น แท้ที่จริงแล้วก็เป็นความพอใจผิวเผินในบทกวีที่ไพเราะ แต่ยังไม่ใช้สังขาร เพราะเหตุว่าบทกวีบางบทกลอนก็ทำให้เราโน้มเอียงไปที่จะเห็นความจริงของชีวิต แต่แม้กระนั้นก็ไม่มีผลละเอียดย มาเป็นลักษณะของสภาพธรรมที่เป็นสังขารจริงๆ เพียงแต่เป็นความไพเราะที่ทำให้คนคล้อยตามเท่านั้นเอง

ตั้งแต่นั้นมาคุณอลันก็เริ่มศึกษาพระอภิธรรม สนทนาธรรมเรื่องพระอภิธรรมควบคู่กันไปกับพระสูตรและอรรถกถา และคุณอลันก็ได้ศึกษาพระวินัย และตอนหลังก็ได้ศึกษาบาลีไวยากรณ์ด้วย สำหรับกิจที่คุณอลันได้กระทำสำหรับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่บวชรวมทั้งสิ้น ๔ พรรษา คือ ได้เดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานทั่วประเทศอินเดีย ถ้าฟังอย่างนี้ก็ดูเหมือนว่าไม่เห็นเป็นกิจทางพระศาสนา แต่ว่าทุกครั้งคณะ

ศึกษาธรรม ซึ่งภายหลังก็ได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีการเดินทางไปมาที่ต่างๆ ก็เพื่อประโยชน์ของผู้ที่เดินทางร่วมกัน มีโอกาสที่จะได้พบ และมีเหตุการณ์ประจำวันซึ่งเป็นข้อธรรมที่ทำให้ใช้ธรรม หรือปฏิบัติธรรมและสนทนาธรรมด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ไปนมัสการสังเวชนียสถานเท่านั้น นอกจากประเทศอินเดียก็ได้ไปที่ประเทศศรีลังกาและเมื่อคุณอลันได้เดินทางไปประเทศศรีลังกาก็ยังไม่กลับ แต่ว่าคณะศึกษาธรรมคือดิฉันและคนอื่นๆ ก็ได้กลับมาก่อน คุณอลันอยู่ที่นั่นเพื่อที่จะเผยแพร่การเจริญสติปัฏฐานเป็นปกติในชีวิตประจำวันแก่ชาวศรีลังกา ซึ่งก็มีผู้ที่สนใจพอสมควร ทำให้คุณอลันกราบเรียนขอให้พระมหานายกของศรีลังกาจัดสัมมนาที่ศรีลังกาโดยเชิญ ดิฉัน คุณนีน่า วัน กอร์คอม และคุณซาร่า รวมทั้งท่านเอง ซึ่งขณะนั้นเป็นพระภิกษุ และได้มีการสนทนาธรรมที่จังหวัดต่างๆ ของศรีลังกา เช่น โค ลอมโบ อนุราธปุระ แคนดี้ และเมืองอื่นๆ ด้วย รวมทั้งหมดเป็นเวลาเดือนครึ่ง

หลังจากนั้นคุณอลันก็ได้กลับมาประเทศไทย และได้ศึกษาภาษาบาลีต่อ ที่วัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นคุณอลัน ได้ปรึกษาเรื่องความไม่สะดวกในเพศบรรพชิต และรู้จักตัวเองจากการศึกษาและการเป็นผู้มีปกติเจริญสติปัฏฐานว่า แม้การเป็นคฤหัสถ์ที่ดีก็ยาก ซึ่งคฤหัสถ์ก็คงจะไม่ปฏิเสธ ใช่หรือไม่ ศีลเพียง ๕ ข้อ ซึ่งควรจะเป็นนิจศีลของคฤหัสถ์ ผู้ที่จะรักษาได้สมบูรณ์คือพระอริยบุคคล พระโสดาบันบุคคลเป็นต้นไป เพราะฉะนั้น ผู้ใดก็ตามที่ยังไม่ได้บรรลุคุณธรรมเป็นพระโสดาบันบุคคล แม้การเป็นคฤหัสถ์ที่ดี ที่จะมีนิจศีล ก็จะได้พิสูจน์ตนเองว่า เป็นเรื่องที่ยากหรือเรื่องที่ย่าย

เมื่อการครองชีวิตในเพศบรรพชิตไม่สะดวก คุณอลันก็ได้ลาสิกขาบท กลับคืนสู่ชีวิตสังคมาของชาวโลก เป็นเวลานานที่เพื่อนธรรมทั้งหลายรอคอยว่า เมื่อไรคุณอลันจะกลับมาสู่วงของธรรมอีกครั้งหนึ่ง คุณอลันได้กลับไปออสเตรเลียบ้าง และได้กลับมาอยู่เมืองไทยบ้าง และได้ทำงานเป็นเลขานุการประสานงานช่วยเหลือผู้อพยพ และย้ายมาทำงานที่อัมโบรเมื่อวันที่ ๑ มกราคม

ก่อนปี ๒๕๓๐ คุณอลันก็หวนกลับมาสนใจพระธรรม และได้เริ่มได้ทำประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา เมื่อวันมาฆบูชา มูลนิธิได้เดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานในประเทศอินเดีย และได้กระทำความบูชาที่พระวิหารเวฬุวัน รวมเวลาที่ไปนมัสการสังเวชนียสถานประมาณ ๒๐ กว่าวัน ซึ่งคุณอลันได้เดินทางไปด้วย หลังจากที่ได้สนทน

คุณเคย ได้ฟังพระธรรม ได้กลับมาในวงธรรมอีกครั้งหนึ่ง คุณอลันก็กระทำกิจของพระศาสนา คือได้ร่วมเดินทางไปตอบปัญหาธรรมตามสถานที่ต่างๆ เช่นที่โรงเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนผู้บังคับฝูง ค่ายทหารที่จังหวัดกาญจนบุรี และได้ตอบปัญหาธรรมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เชื่อนภูมิพล ที่กองตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดตากและที่วัดต่างๆ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ความตั้งใจที่จะแปลธรรมภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ แต่ความยากของภาษา และความเป็นผู้ละเอียดของคุณอลัน ก็ทำให้ไม่สามารถจะกระทำได้สำเร็จ แม้จะมีการเริ่มลงมือ และมีความตั้งใจที่จะทำงานของคุณอลันที่ยังค้างอยู่ ก็คืออาสาที่จะตรวจอักษรหนังสือ “พุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน” ภาษาอังกฤษ ซึ่ง ดร.ช่วย กันวัฒน์ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศสเปน เมื่อครั้งที่กษัตริย์เดินทางมาประเทศไทย เมื่อคราวเฉลิมพระราชพิธีนี้ ท่านเอกอัครราชทูต ก็ได้บริจาคเงินสำหรับพิมพ์หนังสือ “พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน” เป็นภาษาอังกฤษ สำหรับแจกจ่ายให้ชาวต่างประเทศ เพราะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ และเห็นว่าหมดแล้ว ชาวต่างประเทศก็ไม่มีโอกาสที่จะเข้าใจพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น ก็บริจาคเงินพิมพ์ คุณอลัน ก็รับอาสาที่จะตรวจให้ แต่ก็ตรวจได้เพียง ๓๐ หน้าเท่านั้นเอง ยังมีส่วนที่เหลือที่ยังไม่ได้ตรวจ นอกจากนั้นในระยะหลังจากกลับจากประเทศอินเดีย คุณอลันก็เป็นผู้ที่มีศรัทธาเมื่อได้ฟังพระธรรม ไม่ว่าที่วัดบวรนี้ ที่ห้องประชุมนี้ หรือว่าในการเดินทางไปตอบปัญหาในที่ต่างๆ มีธรรมสิ่งใดที่จะเกื้อกูล เป็นประโยชน์ต่อสหายธรรม เช่น คุณนีน่า วัน กอร์ คอม คุณซาร่า แอบบอท หรือคุณแกบปี ซึ่งเดินทางไปด้วย คุณอลันก็เริ่มเขียนจดหมายธรรมติดต่อกัน ซึ่งผู้ที่ได้รับข่าวการสิ้นชีวิตของคุณอลันก็บอกว่าเพิ่งตอบจดหมายมาให้คุณอลัน แต่คุณอลันก็คงยังไม่ได้รับ

ไม่ทราบว่าคุณที่คุ้นเคยกับคุณอลัน อยากจะกล่าวถึงคุณอลันในเรื่องใดบ้างไหมคะ? การตายของคุณอลัน ก็เป็นอนุสติที่ทำให้ทุกคนมองเห็นความจริงว่า ไม่มีใครที่สามารถจะหลีกเลี่ยงหรือต่อรองความตายได้ จะขอให้ไปพักผ่อนให้ครบ ๓ อาทิตย์เสียก่อน ให้คุณแม่มามีโอกาสเห็นเมืองไทย เทียวเมืองไทยเสียก่อน แล้วถึงค่อยจากโลกนี้ไปก็ไม่ได้ หรือว่าจะขอให้ตรวจอักษรหนังสือที่ตรวจค้างอยู่ให้เสร็จเสียก่อนก็ได้เช่นเดียวกัน

สำหรับเหตุที่ทำให้คุณอลันกลับมาสู่ธรรม และได้กระทำกิจที่เป็นประโยชน์ต่อพระศาสนา เคยมีผู้ถามคุณอลันว่าเพราะอะไร ซึ่งคุณอลันก็ตอบว่า เพราะข้อความในขุททกนิกาย เปตวัตถุ เรื่องหนึ่ง ซึ่งในวันนี้ก็จะขอล่าวถึงเรื่องนั้น คือ ข้อความในอรรถกถา ขุททกนิกาย เปตวัตถุ อรรถวรรคที่ ๑ อรรถกถา เขตตูปมาเปต วัตถุที่ ๑ มีข้อความว่า พระผู้มีพระภาคเมื่อทรงประทับอยู่ที่พระเวฬุวันกรันทกนิวาปีวิหาร ใกล้กรุงราชคฤห์ ทรงปรารภเปรต บุตรเศรษฐีคนหนึ่ง จึงตรัสเรื่องนั้นดังต่อไปนี้

ทุกคนมีโอกาสจะเกิดเป็นเปรต สัตว์เดรัจฉาน หรือสัตว์นรก ตราบใดที่ยังไม่ใช่พระอริยบุคคล

ได้ยินว่าในกรุงราชคฤห์ ได้มีบุตรเศรษฐีคนหนึ่ง เป็นคนมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโกศะมาก มีเครื่องอุปกรณ์แห่งทรัพย์ที่น่าปลื้มใจอย่างมากมาย สักสมทรัพย์ไว้เป็นจำนวนหลายโกฏิ

เศรษฐีก็มีทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่ว่าการสะสมความคิดและจิตใจของเศรษฐีแต่ละคนก็ต่างกันไป ตามแต่ละชาติ

เศรษฐีได้มีบุตรคนเดียว น่ารักน่าชอบใจ เมื่อบุตรนั้นรู้เดียงสา บิดามารดาก็พากันคิดอย่างนี้ว่า เมื่อบุตรของเราจ่ายทรัพย์ให้สิ้นเปลืองไป วันละหนึ่งพันทุกวัน แม้ถึง ๑๐๐ ปี ทรัพย์ที่สั่งสมไว้ก็ไม่หมดสิ้นไป

แสดงให้เห็นถึงว่ามีทรัพย์มาก ใช้ตลอดชีวิตก็ไม่หมด

จะประโยชน์อะไรด้วยการที่จะให้บุตรนี้ลำบาก ด้วยการศึกษาศิลปะ ขอให้บุตรมีความไม่ลำบากกายและจิต บริโภคสมบัติตามสบายเถิด ดังนี้แล้ว ก็ไม่ได้ให้บุตรศึกษาศิลปะใดๆ เมื่อบุตรนั้นเจริญวัยแล้ว มารดาบิดาได้นำหญิงสาวแกร่ง ผู้สมบุรณด้วยสกุล รูปร่าง ความเป็นสาว และความงาม ผู้เฝ้าอิมด้วยกามคุณ บ่ายหน้าออกจากธรรมสัญญา

แสดงให้เห็นว่าทุกคนที่สะสมทั้งกุศลและอกุศล หรือแม้ความสนใจในพระธรรม แต่ละภพแต่ละชาติ ชีวิตจะเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น สำหรับบุตรเศรษฐีก็บ่ายหน้าออกจากธรรมสัญญา การที่เคยฟังพระธรรม การที่เคยมีฉันทะในการฟังพระธรรมก็ค่อยๆ ลดน้อย หายไป

เขาอภิรมย์กับหญิงสาวนั้น ไม่ให้เกิดแม้ความคิดถึงธรรม ไม่มีความเอื้อเฟื้อในสมณพราหมณ์และคนที่ควรเคารพ ห้อมล้อมด้วยพวกนักเลง กำหนดยินดี ติดอยู่ในกามคุณ ๕ เป็นผู้มึดมนไปด้วยโมหะ ให้เวลาผ่านไป

ถ้าพิจารณาดูก็จะเห็นว่า เหมือนชีวิตของใครบ้าง ในทุกชาติที่ปล่อยให้อชีวิตผ่านไปด้วยความรื่นรมย์ ในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในสัมผัส ซึ่งมีอายุที่สั้นมาก นิดเดียวไม่วาระสอร้อย ก็ชั่วครู่เพียงนิดเดียว ขณะนี้เชื่อได้ว่า ไม่มีใครกำลังลึนสอร้อย เพราะเหตุวาระสอร้อยจะลึนในขณะที่บริโภค แล้วก็หมดไป

เมื่อมารดาบิดาถึงแก่กรรมลง ให้สิ่งที่น่าปรารถนาแก่นักงำ นักร้องเป็นต้น ผลาญทรัพย์ให้วอดวายไป

ทรัพย์สมบัติถึงแม้จะมีมากสักเท่าไร ถ้าจะใช้จริงๆ ก็หมดอย่างรวดเร็ว

ไม่นานเท่าไรนัก ก็สิ้นเนื้อประดาตัว เทียวขอยืมเงิน เลี้ยงชีวิต เมื่อยืมหนี้ไม่ได้ อีก ถูกเจ้าหนี้ทวงถาม ก็ต้องให้ทีนา ที่สวน และเรือน เป็นต้น แก่เจ้าหนี้เหล่านั้น แล้วก็ถือกระเบื้องเทียวขอทานกิน พักอยู่ที่ศาลาคนอนาถาในพระนครนั้นนั่นแล

ก็คงจะมีเศรษฐีในยุคนั้นหลายท่านที่ได้เปลี่ยนสภาพเป็นขอทาน อันนี้ก็แล้วแต่กรรมที่ได้ทำมา

ครั้นอยู่มาวันหนึ่ง พวกโจรมาประชุมกัน กล่าวกับเขาอย่างนี้ว่า “นายผู้เจริญ ท่านจะมีประโยชน์ด้วยการเป็นอยู่ลำบากอย่างนี้ ท่านยังเป็นหนุ่ม มีเรี่ยวแรง กำลังก็ยังสมบูรณ์ เหตุไฉนท่านจึงอยู่เหมือนมีมือเท้าพิกล มาเถอะ มาร่วมกับพวกเรา เทียวปล้นทรัพย์ของชาวบ้าน แล้วเป็นอยู่สบายดี”

ทางที่ง่ายที่สุด ไม่ต้องทำภาระงานอะไรเลย ก็คือเทียวปล้นทรัพย์ของชาวบ้าน

ชายคนนั้นพูดว่า “เราไม่รู้วิธีโจรกรรม”

ทำอะไรก็ไม่เป็นสักอย่างเดียว แม้แต่โจรกรรมก็ทำไม่เป็น

พวกโจรก็ตอบว่า “พวกเราจะสอนให้เธอ ขอให้เธอจงเชื่อคำของพวกเราอย่างเดียว” ชายนั้นรับคำแล้วได้ไปกับพวกโจรเหล่านั้น

ลำดับนั้นพวกโจรเหล่านั้นได้ใช้ให้เขาถือส้อมใหญ่ ตัดช่อง ย่องขึ้นเรือน ให้เขายื่นตรงปากช่อง และสอนว่า “ถ้าคนอื่นมาในที่นี้ เจ้าจงเอาส้อมนี้ทุบผู้นั้นทีเดียวให้ตายเลย” แต่เขาเป็นคนบอดเขลา ไม่รู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ ก็เพียงแต่ยืนอยู่ในที่นั้น และมองดูทางมาของคนเหล่านั้นอย่างเดียว

ฝ่ายพวกโจรก็เข้าไปในเรือน ถือเอาสิ่งของที่ควรถือเอาไปด้วย พอพวกคนในเรือนรู้ตัวเท่านั้น พวกโจรก็แตกแยกกันไป หนีไปคนละทิศคนละทาง พวกคนในเรือนก็ลุกขึ้นแล้วก็วิ่งตามจับ เห็นชายคนนั้นยืนอยู่ที่ช่องประตู ก็พากันล้อมจับไว้ และพาไปกราบทูลแก่พระราชว่า “ขอเดชะ คนนี้เป็นโจร ข้าพระองค์จับได้ที่ปากช่อง” พระราชามีพระบัญชาให้ผู้รักษาพระนคร ลงโทษด้วยพระดำรัสว่า “จงตัดศีรษะของผู้นี้”

ผู้รักษาพระนครรับสนองพระบรมราชโองการแล้ว จึงให้จับชายคนนั้นแล้ว ให้มัดไพล่หลังอย่างมั่นคง ให้ตระเวนผู้ถูกคล้องคอด้วยพวงมัลลย์สีแดงห่างๆ มีศีรษะเปื้อนด้วยผงอิฐ ตามทางที่เขาแสดงด้วยกลอง ตีประจันโทษ จากทางรถบรรจบทางรถ จากทางสี่แพร่งบรรจบทางสี่แพร่ง แล้วให้เสียนด้วยหวาย แล้วให้นำไปที่ประหารชีวิต ประชาชนก็พากันแตกตื่นมาดูโจรซึ่งปล้นสะดม มีคนจับได้ ก็สมัยนั้น ในพระนครนั้น มีหญิงงามเมืองคนหนึ่ง ชื่อสุลสา ยืนอยู่ที่ประสาทมองไปช่องหน้าต่าง เห็นชายคนนั้นถูกจับไปอย่างนั้น เธอเคยถูกชายผู้นั้นบำเรอมาในกาลก่อน จึงเกิดความสงสารชายคนนี้ขึ้นว่า “ชายคนนี้เคยเสวยสมบัติเป็นอันมากในพระนครนี้เอง บัดนี้ถึงความพินาศวอดวายถึงเพียงนี้” จึงได้ส่งขนมต้ม ๔ ลูก และน้ำดื่มไปให้ และได้แจ้งให้ผู้รักษาพระนครทราบ ว่า ขอให้ชายคนนี้กินขนมต้มและดื่มน้ำก่อนที่จะประหารชีวิต

ครั้นในระหว่างนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะตรวจดูด้วยทิพจักขุ เห็นชายคนนั้นจะถึงความวอดวาย ด้วยความกรุณาท่านจึงคิดว่า “ชายคนนี้ไม่เคยทำบุญ ทำแต่บาป เพราะฉะนั้น ชายคนนี้จะเกิดในนรก แต่ครั้นพอเราไป เขาถวายขนมต้มและน้ำดื่มแล้วจักเกิดในภุมเทพ ไฉนหนอ เราจึงจะเป็นที่พึ่งของชายคนนี้ ดังนี้” แล้วท่านพระมหาโมคคัลลานะก็ไปปรากฏข้างหน้าของชายคนนั้น ในขณะที่เขาน้ำดื่มและขนมต้มเขาไปให้เขา ครั้นเห็นพระเถระก็มีจิตเลื่อมใสคิดว่า “เราผู้จะถูกคนเหล่านี้ฆ่าในบัดนี้เอง จะมีประโยชน์อะไรด้วยขนมต้มที่เราจะกินเข้าไป

คือจะตายอยู่แล้ว จะกินขนมต้มทำไม ในเมื่อกินแล้วก็ต้องตาย ไม่กินก็ต้องตาย

ก็ผลทานนี้จะเป็นเสบียงของคนไปสู่ปรโลก” เขาจึงถวายขนมต้มและน้ำดื่มแด่พระเถระ เพื่อที่จะเจริญความเลื่อมใสของชายผู้นั้น เมื่อชายผู้นั้นกำลังดูนั้นแหละ ท่านพระมหาโมคคัลลานะจึงนั่งในที่เช่นนั้น ฉ้นขนมต้มและน้ำดื่มแล้ว ลุกจากอาสนะ หลีกไป

ฝ่ายชายผู้นั้นถูกเพศฆาตนาไปสู่ที่ประหาร ด้วยบุญที่เขาทำไว้ในพระมหาโมคคัลลานะเถระ ผู้เป็นบุญเขตอย่างยอดเยี่ยม แม้จะเป็นผู้ที่ควรจะเกิดในเทวโลกชั้นเยี่ยม แต่เป็นเพราะเหตุที่เขาไม่คิดเสerahmongในเวลาใกล้จะตาย ที่มีความคิดถึงนางสุลสาว่า เราได้ไทยธรรมเพราะอาศัยนางสุลสา ฉะนั้นเขาจึงเกิดเป็นหมู่เทพชั้นต่ำ คือเกิดเป็นรุกขเทวดาที่ต้นไทรใหญ่อันเกิดแทบเขา

อาจารย์บางพวกกล่าวว่า ได้ยินว่า ถ้าในปฐมวัย เขาจะได้ชวนชวายนในการดำรงวงศ์สกุลไซ้ เขาจะเป็นผู้เลศกว่าเศรษฐีทั้งหลายในพระนครนั้นนั่นเอง ถ้าชวนชวายนในมัชฌิมวัย เขาจะเป็นเศรษฐีในวัยกลางคน ถ้าชวนชวายนในปัจฉิมวัยเขาก็จะเป็นเศรษฐีในวัยสุดท้าย แต่ถ้าในปฐมวัยเขาได้บวชไซ้ เขาก็จะได้เป็นพระอรหันต์ ถ้าบวชในมัชฌิมวัยเขาก็จะได้เป็นพระสกทาคามีหรือพระอนาคามี ถ้าบวชในปัจฉิมวัย เขาก็จะได้เป็นพระโสดาบัน แต่เพราะเขาคลุกคลีด้วยปาปมิตร เขาจึงเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา ยินดีในความไม่สุจริต เป็นคนไม่เอื้อเฟื้อ เสื่อมจากสมบัติทั้งปวง ถึงความย่อยยับอย่างใหญ่หลวงโดยลำดับ

นี่ก็เป็นเรื่องที่คุณอลันคิดที่จะหันกลับมาสู่ธรรมอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะสิ้นชีวิต ซึ่งก่อนที่จะสิ้นชีวิต คุณอลันก็พยายามสะสมความดีทุกประการ บางท่านก็จะรู้สึกซาบซึ้งที่คุณอลันช่วยหีบรวงเท้าส่งให้ เพราะว่าท่านที่มาที่วัดบวรก็ถอดรองเท้าไว้ข้างนอก แต่ถ้าคุณอลันทราบว่าเป็นรองเท้าของใคร ก็จะหีบรวงเท้าให้ และบางครั้งที่มีการพบปะกันในการสนทนาธรรม หรือการรับประทานร่วมกัน คุณอลันก็จะมีผ้าเช็ดหน้าที่ปักเป็นรูปดอกบัวให้ เพราะรู้ว่าดอกบัวเป็นเครื่องหมายของพระพุทธศาสนา

แม้ในวันเสาร์ที่ ๒๓ มกราคม ซึ่งได้ไปเที่ยวที่บางไทร น้องสาวของดิฉันเป็นคนที่ชอบแอบทำกุศล วันนั้นก็แอบให้เงินคนงานซึ่งมีของวางอยู่ แต่ไม่เห็นตัว เขามีความรู้สึกรู้ว่า ถ้าคนงานคนนั้นกลับมาและเห็นเงินวางอยู่จำนวนหนึ่ง ก็คงจะดีใจมากทีเดียว โดยที่ไม่จำเป็นต้องรู้ว่าใครให้ แต่ก็ต้องรู้ว่ามิใช่ให้ เมื่อคุณอลันได้เห็นการกระทำอย่างนี้ คุณอลันก็เตรียมเงินจำนวนหนึ่งพร้อมที่จะทำอย่างนั้น แต่ว่าน้องสาวดิฉันได้ถามว่า แล้วคุณอลันได้ทำอย่างนี้ไหมคะ ปรากฏว่าไม่มีโอกาส เพราะไม่เห็นคนงานที่วางของไว้ที่คุณอลันจะแอบวางเงินไว้ให้เขา เหมือนที่น้องสาวดิฉันทำ เพราะฉะนั้น ก็จะเห็นได้ว่า คุณอลันได้พยายามทุกอย่างที่จะทำความดีอย่างที่คนอื่นกระทำเท่าที่เขาจะ

กระทำได้ก่อนที่จะสิ้นชีวิต เพราะฉะนั้น ก็เป็นที่น่าอนุโมทนาที่คุณอลันกลับมากระทำ
ความดีเป็นอันมากก่อนที่จะสิ้นชีวิต

เมื่อได้ฟังเรื่องของคุณอลัน ไม่ทราบว่าคุณผู้ฟังมีความรู้สึกอย่างไร ท่านที่ได้ฟัง
ข่าวการสิ้นชีวิตของคุณอลันก็คงจะตกใจ เพราะเป็นเรื่องไม่คิดฝัน เป็นการจากไป
กะทันหัน แต่ขอให้พิจารณาจิต บางท่านรำพันถึงความดี บางท่านเสียใจเสียตาย
ความรู้และประโยชน์ ที่สามารถช่วยคนที่สนใจในพระศาสนา ทั้งชาวต่างประเทศและ
ชาวไทย เพราะว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการตอบปัญหาธรรม ก็ทำให้คนอื่นได้เห็นว่ แม้แต่
ชาวต่างประเทศก็ยังมีคามสนใจในการศึกษาพระศาสนาถึงอย่างนี้ เช่น มีวันหนึ่ง
คุณอลันก็ได้โทรศัพท์ไปถึงโรงพิมพ์ และพูดกันเป็นภาษาไทย ในเรื่องที่จะตรวจ
ตัวอักษร คุณเพียงใจซึ่งเป็นผู้รับโทรศัพท์ก็เล่าให้ฟังว่า พูดกันเป็นภาษาอังกฤษนิด
หน่อย แล้วคุณอลันก็บอกว่า “ขอผมพูดภาษาไทยดีกว่าครับ” และคุณอลันก็พูด
ภาษาไทยว่า “ผมจะต้องตรวจข้อความที่คุณนี้ น่าคัดมาจากพระไตรปิฎกอีกครั้งหนึ่ง”
ซึ่งทำให้คุณเพียงใจแปลกใจมากทีเดียว ที่ชาวต่างประเทศจะตรวจสอบข้อความพระ
ธรรมจากพระไตรปิฎก ซึ่งแม้คุณเพียงใจเอง ก็อาจจะยังไม่เคยเห็นหรือไม่เคยอ่าน
พระไตรปิฎกจริงๆ

เพราะฉะนั้น แต่ละท่านเมื่อได้ฟังเรื่องของคุณอลันแล้ว ก็ควรที่จะได้ระลึกถึง
สภาพจิตที่กำลังฟังว่า เป็นจิตประเภทใด เป็นความเสียตาย เป็นความอาลัยอาวรณ์
เป็นความโศกเศร้า ซึ่งเป็นอกุศล เพราะขณะนั้นเป็นโหม่นสเวทนา โยนิโสมนสิการ การ
พิจารณาสภาพของจิตและธรรมโดยแยบคายเกิดหรือยัง แทนที่จะเป็นความเสียใจ
อาลัยอาวรณ์ก็อาจจะเป็นความเบิกบานในพระธรรม ซึ่งได้เข้าใจความจริงที่เป็นสัจ
ธรรม ซึ่งไม่ผิดจากที่ตรัสรู้และทรงแสดงถึงธรรมดาของการเกิด ซึ่งจะต้องมีการ
ตาย เมื่อเกิดแล้วที่จะไม่ตายนั่นไม่มี และการตายนั่นไม่สามารถที่จะรู้ล่วงหน้าได้เลย

เพราะฉะนั้น ถ้าเห็นความจริงที่เป็นสัจธรรมก็จะพิจารณาได้ว่า แม้ในขณะที่
กำลังฟังนี้เอง สติปัญฐานสามารถที่จะระลึกได้ว่าเป็นเสียง และก็เป็นความคิดนึก เป็น
เรื่องราว เป็นบัญญัติต่างๆ เพราะเหตุว่ายังมีการคิดถึงสมมติบัญญัติที่เป็นคุณอลัน ไตร
เวอร์ คนหนึ่งที่รู้จักกัน แต่ว่าโดยปรมาตถธรรมแล้ว หลังจากที่ได้จุติจิตดับ ปฏิสนธิจิตเกิด
ต่อทันที ไม่มีการที่จะต้องเสียตาย เศร้าโศก หรือว่าเสียใจ เพราะเหตุว่าแม้จิตของ

คุณอลันในขณะนี้กำลังเกิดดับเช่นเดียวกับจิตของทุกคนที่อยู่ที่นี่ เมื่อมีการเกิดขึ้นก็ต้องมีการเห็น การได้ยิน การคิดนึก เหมือนๆกับทุกคนที่นี่ เพราะจิตใดที่เกิด จิตนั้นจะไม่ดับ ไม่มีเลย

เพราะฉะนั้น ไม่มีความต่างอะไร เพียงแต่ว่าสิ้นสุดสภาพของความเป็นบุคคลหนึ่งในสังสารวัฏสู่ความเป็นบุคคลใหม่ ซึ่งก็เป็นจิต เจตสิก รูป เกิดดับอยู่เรื่อยๆ เท่านั้นเอง ไม่มีสิ่งใดที่ควรต้องโศกเศร้าหรือเสียใจ หรือหวั่นไหว เพราะเหตุว่าไม่มีใครทำลายการเกิดดับของจิต เจตสิก รูป ได้ แต่ว่าทุกท่านที่ยังมีกิเลสอยู่ ยังไม่รู้ชัดในลักษณะของนามธรรมและรูปธรรม ก็ควรที่ต้องระลึกถึงลักษณะของนามธรรมและรูปธรรม แม้ในขณะที่กำลังฟังเรื่องของคุณอลันอยู่ ก็เป็นแต่เพียงสภาพธรรมที่ได้ยินแล้วก็ดับ แล้วคิดนึกแล้วก็ดับ แล้วก็เห็น แล้วก็ดับ แล้วคิดนึกแล้วก็ดับ เท่านั้นเอง

ถ้าขณะนี้จิตไม่เกิดขึ้น จะไม่มีเรื่องคุณอลัน จะไม่มีการคิดนึกเรื่องราวต่างๆ เพราะฉะนั้น ก็ควรที่จะแยกให้รู้ความจริงของปรมัตถธรรมกับบัญญัติ มิฉะนั้นแล้วก็คงจะเต็มไปด้วยเรื่องราวที่สืบเนื่องติดต่อกันอยู่เรื่อยๆ ทั้งๆที่ปรมัตถธรรมก็ดับไป ดับไป ไม่ว่าจะเป็นทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ

ผู้ฟัง เรื่องของคุณอลันก็คงจะต้องมาสู่ความคิดนึกไปอีกหลายๆวัน กว่าจะจางไปตามความเป็นจริงแล้ว ผมก็อยากจะนำคำของอาจารย์ว่า จุติจิตเป็นวิบากจิต จุติจิตของคุณอลันได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีใครที่จะไปดลบันดาล หรือจะไปผลักดันเวลาได้ เพราะเป็นวิบากจิตที่คุณอลันได้ทำไว้อย่างนั้น เมื่อมีหน้าที่ก็เกิดขึ้น ใครจะไปทำ ใครจะไปยับยั้งอะไรไม่ได้ ผมอยากจะเรียนถามอาจารย์ว่า ตอนที่คุณอลันสนทนาธรรมทุกวันพุธ ที่ห้องสมุดวัดบวรนิเวศ เป็นเวลานานเท่าไร

ส. ดิฉันเป็นคนไม่จำเรื่อง พ.ศ. เรื่องวัน เดือน ปี สิ่งใดที่ทำไปแล้ว ก็แล้วไปแล้ว ถ้าจะให้แน่นอนต้องไปเปิดดูในหนังสือ คิดว่าเป็นเวลาหลายปี

ผู้ฟัง ผมเชื่อว่า การสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ทำให้คุณอลันได้ความเข้าใจดีกว่าการฟังธรรมฝ่ายเดียว ผมยังอนุโมทนากับการสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ แต่ว่าโอกาสที่จะสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์มีน้อย ผมเองได้ความเข้าใจธรรมจากการสนทนาธรรมกับอาจารย์ ถึงแม้ว่าจะไม่มากครั้งนัก แต่ได้ประโยชน์มากกว่าการฟังข้างเดียวหลายเท่า

ส. สำหรับเรื่องของคุณอลันที่บอกกล่าวถึง ทุกท่านก็คงจะทราบว่ามีทั้งกุศลธรรมและอกุศลธรรม จะมีแต่กุศลธรรมอย่างเดียวก็เป็นไปไม่ได้ สำหรับคุณอลันเองก็รู้ตัวเองว่าเป็นผู้ที่มีมานะมาก นี่ก็เป็นของแน่นอนสำหรับผู้ที่มีความฉลาด มีความรู้ มีความคิดอ่านในทางโลก แต่เมื่อได้อ่านหนังสือ “เมตตา” คุณอลันก็เห็นว่า ถ้ายังมีมานะอยู่ก็จะทำให้เกิดอกุศลอีกมากมาย และทำให้กุศลที่ควรเจริญขึ้นนั้นหมดโอกาสที่จะเจริญ เช่น ถ้าเป็นผู้ที่มีมานะ ก็จะทำให้ขาดโอกาสที่จะศึกษาพระธรรม เพราะเหตุว่าเมื่อเป็นผู้รู้แล้ว เมื่อเป็นผู้เข้าใจแล้ว ก็จะศึกษาจากใคร หรือว่าจะฟังจากใคร เพราะฉะนั้น ก็จะทำให้เป็นผู้ไม่ชวนชวาย แต่ถ้าเป็นผู้ที่รู้ว่ามีมานะมาก เพราะฉะนั้น คุณอลันก็รู้ว่าต้องเจริญเมตตามากด้วย ด้วยเหตุนี้คุณอลันก็เริ่มใส่บาตรเป็นประจำ ซึ่งแต่ก่อนนี้คุณอลันไม่ได้คิดว่า การที่จะละมานะมีหลายทาง ด้วยการเป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือเป็นผู้ที่ช่วยเหลือบุคคลอื่น ก็จะช่วยลดคลายมานะลง ซึ่งถ้ายังเป็นผู้ที่มีมานะอยู่ คุณอลันก็คงไม่ช่วยหยาบรองเท่าไร ใคร ไม่สามารถที่จะทำอย่างนั้นได้ แต่เพราะเหตุว่าเมื่อเห็นโทษของอกุศลของตนเอง และก็มีความรู้สึกว่า มีอกุศลอะไรบางอย่างที่ควรจะต้องขจัดเกลาร เช่น มานะ ก็ทำให้คุณอลันเจริญกุศลขึ้น เพราะฉะนั้น ชีวิตของคุณอลันก็เป็นตัวอย่างที่ทำให้เห็นว่า บุคคลใดก็ตามที่สามารถจะเห็นกิเลส อกุศลของตนเอง ผู้นั้นก็เห็นโทษของอกุศลและเริ่มเจริญกุศล และสำหรับทุกชีวิตซึ่งยังคงเพิลิดเพิลินร้นรมย์อยู่ในโลก ทั้งในเรื่องของรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ แม้ฝันก็รู้สึกว่าสนุกสนาน เพิลิดเพิลินสวຍงาม บางคนก็ตื่นขึ้นมาก็บอกว่าฝันดี ฝันสนุก ฝันว่าไปเที่ยวที่นั่น พบสิ่งโน้น สิ่งนี้ต่างๆ แต่พอตื่นขึ้น ชีวิตไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย ทุกคนมีกิจการงานที่จะกระทำ เวลาฝันก็ดูเหมือนว่าไม่ได้ทำอะไร แต่พอตื่นขึ้น เด็กก็ต้องเรียนหนังสือ ผู้ใหญ่แต่ละคนก็ต้องมีกิจการงาน

เพราะฉะนั้น ความฝันเป็นเรื่องสวยงาม แต่ว่าชีวิตจริงๆ แล้วเป็นเรื่องการงาน แต่ถ้าจะพิจารณาชีวิตว่า ยังไม่ต้องคิดถึงการทำงานตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล แต่ว่าจิต เจตสิกที่เกิดขึ้นก็ต้องทำกิจการงานของจิต เจตสิกนั้นๆ แล้ว เพราะฉะนั้น ระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็มีการงาน ๒ อย่าง คือ การงานซึ่งเป็นกุศลกับการงานที่เป็นอกุศล นี่แน่นอนที่สุด โยนิโสมนสิการ จะเลือกทำการทำงานที่เป็นกุศล หรือการทำงานที่เป็นอกุศลในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ในภพหนึ่งชาติหนึ่งไม่ทราบว่าจะสั้นหรือจะยาวสักเท่าไร แต่ว่าก็

จะจากความเป็นบุคคลนี้แน่นอนในวันหนึ่ง สำหรับเรื่องของคุณอลันก็ได้จบสิ้นไปแล้ว สำหรับผู้ที่ยังอยู่ที่โรงพยาบาล ก็ได้รับผลของอกุศลกรรม เพราะว่าคุณกาญจนาเชิงกรานหัก ก็จะต้องนอนอยู่ที่โรงพยาบาลอย่างน้อย ๓ อาทิตย์ สำหรับคุณสุชาดา เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้วก็สมองกระทบกระเทือน แต่ขณะนี้ก็สามารถรู้เรื่องราวต่างๆ ได้ แต่ก็กลับไปกลับมา เพราะว่าขณะนี้มีความเสียใจที่เข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ที่ทำให้คุณอลันเสียชีวิต ซึ่งความจริงไม่ใช่อย่างนั้นเลย เพราะเหตุว่าคุณอลันมีกรรมที่จะทำให้จุติจิตเกิด เพราะเหตุว่าจุติจิตเป็นวิบากจิต วิบากจิตต้องเป็นผลของกรรม ถ้ากรรมนั้นยังไม่เป็นปัจจัยที่จะทำให้จุติจิตเกิด ไม่มีใครสามารถที่จะทำให้จุติจิตเกิดได้เลย เพราะฉะนั้น จึงไม่ใช่คุณสุชาดาซึ่งเป็นผู้ทำให้คุณอลันเสียชีวิต แต่เป็นกรรมของคุณอลันแน่นอน ถ้าคุณสุชาดาจะคิดถึงกุศลของตนและของคุณกาญจนา ซึ่งมีใจเอื้อเฟื้อ เห็นว่าคุณแม่คุณอลันมา ก็ใครที่จะเป็นผู้ทำให้คุณแม่และคุณอลันมีความเบิกบาน มีความสุข พาไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ นี่คือการที่เป็นกุศลของคุณสุชาดาและคุณกาญจนา ซึ่งทั้งสองท่านไม่มีเจตนาที่จะทำให้คุณอลันและคุณแม่สิ้นชีวิต ถ้าเข้าใจอย่างนี้ เห็นอย่างนี้จริงๆ ก็จะไม่เสียใจ เพราะรู้ว่าความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และถ้าคุณอลันสิ้นชีวิตพร้อมกับมารดาในขณะที่กำลังมีความสุข ก็ยังดีกว่าที่จะไปเสียชีวิตโดดเดี่ยว ในที่ๆ ไม่มีมารดาอยู่ด้วย เพราะฉะนั้น ก็จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่ความผิดของใคร แต่ว่าเป็นเรื่องของกรรม และได้ทราบว่า มีผู้มาเยี่ยมคุณกาญจนาหลายท่าน และบางท่านก็พาไปสอบถามเรื่องกรรมกับผู้ที่สามารถจะพยากรณ์กรรมได้ และถามว่าคุณพ่อคุณแม่คุณกาญจนาเคยไปตีใครหลังหักบ้างหรือเปล่า จึงเป็นเหตุให้คุณกาญจนาได้รับอุบัติเหตุ และนอกจากนั้นยังให้คุณแม่ของคุณกาญจนาไปปล่อยควาย เพื่อที่จะทำให้คุณกาญจนาหายเร็วขึ้น บางคนก็บอกว่าให้เอาช้างไม่ไปควาย เพื่อจะได้หมดเคราะห์ ซึ่งความจริงถ้ากุศลของคุณกาญจนาเกิดนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะนำมาซึ่งกุศลวิบาก แต่ถ้าเป็นความกลัว หรือเป็นความรักตัวแล้วทำ เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ในขณะนั้นไม่ใช่กุศลจิต เรื่องของการปล่อยควายหรือการไว้ชีวิตสัตว์ ควรจะคิดว่าเป็นกุศลอย่างไร ไม่ใช่ปล่อยเพื่อชีวิตของเราเองจะรอด ถ้าเป็นโดยลักษณะนั้น จะไม่ถึงการอบรมเจริญเมตตา เพราะเหตุว่าการไว้ชีวิตของสัตว์อื่น การไม่เบียดเบียนสัตว์อื่น ผู้มันต้องมีจิตเมตตาจึงจะละเว้นได้ แต่ว่าถ้าคิดเรื่องของความเมตตา หรือจิตเมตตาที่จะต้องเจริญขึ้น ก็กลับไป

คิดถึงผลที่ได้จากการปล่อยสัตว์ เพราะฉะนั้น การที่เราจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตาม ก็ขอให้ย้อนกลับไปคิดถึงสภาพของจิตว่า แม้แต่เรื่องของการปล่อยควาย ไว้ชีวิตของสัตว์ ปล่อยปูล่อกปล่อยปลา เพื่อบรมจิตใจให้มีเมตตา ไม่ใช่เพื่อให้เราไปได้ผลของการกระทำนั้นๆ

เพราะฉะนั้น ก็ควรที่จะได้ทราบว่า วันหนึ่งๆ จิตเมตตาของเราเพิ่มขึ้นไหม ถ้าจิตเมตตาของเรายังไม่เพิ่มขึ้น แม้ว่าจะปล่อยควายสัก ๑๐๐ ตัว แต่จิตเมตตาไม่เพิ่มขึ้น การปล่อยนั้นเพื่ออะไร เพื่อตนเองที่จะได้รับผลหรือเพื่อให้คิดถึงสัตว์อื่น ชีวิตอื่นด้วยความเมตตาเพิ่มขึ้น

เพราะฉะนั้น ถ้าใครก็ตามมีศรัทธาจะปล่อยควายสักหนึ่งตัว ก็ขอให้คิดถึงชีวิตประจำวันว่า เมื่อปล่อยควายไป ๑ ตัวแล้ว เรามีเมตตาต่อคนอื่นเพิ่มขึ้นทีละคนสองคนบ้างไหม หรือว่าละคลายความโกรธบุคคลอื่นไป เพราะระลึกได้ ขณะใดที่โกรธขณะนั้นไม่เมตตา เพราะฉะนั้น ถ้าขณะใดที่สติเกิด และระลึกได้จริงๆ ว่าขณะที่โกรธขณะที่ขุ่นเคือง ขณะที่พยาบาท ขณะที่ไม่อภัย ขณะที่ผูกโกรธอยู่ ขณะนั้นไม่เมตตา ควรที่จะให้อภัย ไม่ผูกโกรธ แล้วก็มีเมตตา ไม่ใช่เพียงแต่หวังจะไปปล่อยควาย โดยที่ยังคงผูกโกรธอยู่

ขอเรียนให้ทราบข่าวกุศลเนื่องในงานศพของคุณอลัน ได้มีผู้ร่วมทำกุศลทั้งหมดเป็นเงิน สองหมื่นห้าพันห้าร้อยห้าสิบบาท และค่าใช้จ่าย มีการถวายภัตตาหาร พระเทศน์ ฉัตตยาศพอ ให้พนักงานเก็บดอกไม้ต่างๆ เมื่อจ่ายไปแล้ว ยังมีเงินเหลือ ๑๘,๕๕๕ บาทแต่ในจำนวนนี้มีผู้ระบุว่า ให้เป็นค่าพิมพ์หนังสือสำหรับอุทิศส่วนกุศลให้คุณอลัน ยอดสุทธิดีก็ควรจะเป็น ๑๘,๐๐๐ บาทถ้วน ซึ่งได้เรียนปรึกษาท่านผู้ใหญ่ของมูลนิธิแล้ว ก็มีความเห็นว่า ควรเป็นทุนอนุสรณ์ของคุณอลัน ไตรเวอร์ ก็ขออนุโมทนาในกุศลจิตของสหายธรรมทุกๆ ท่านด้วย

ไม่ทราบมีใครต้องการจะพูดถึงคุณอลันอีกไหมคะ ท่านที่คุ้นเคยกับคุณอลัน

ผู้ฟัง ผมก็ไม่สนิทสนมคุ้นเคยกับคุณอลัน แต่คราวที่ไปนมัสการสังเวชนียสถานในประเทศอินเดียพร้อมกับอาจารย์นั้น ก็ได้คุ้นเคยกันพอสมควร บางสถานที่ที่ไปก็ได้พักห้องเดียวกัน สังเกตดูคุณอลันเวลาพัก เมื่อมีโอกาสนะอ่านหนังสือธรรมภาษาอังกฤษ เวลาติดศัพท์ที่เป็นภาษาบาลี ก็เคยถามผม ผมก็ให้ความเห็นไป แถบออก

ว่าเกิดติดอยู่นาน พอได้รับคำแนะนำจากผม ก็บอกว่าเข้าใจ สิ่งที่ผมประทับใจคุณอลันที่สุด ก็คือเมื่อประมาณปลายปีนี้ ที่กระผมถามอาจารย์เรื่องสิ่งที่ปรากฏทางตาว่าคืออะไรกันแน่ หลังจากอาจารย์บรรยายจบแล้ว คุณอลันก็เดินมาบอกว่า จะให้ช่วยอธิบายบ้างได้ไหม ผมก็บอกว่ายินดี ซึ่งคำอธิบายของคุณอลันบอกว่า สิ่งปรากฏทางตา คือสิ่งที่ปรากฏเฉพาะหน้า ที่เห็นอยู่เฉพาะหน้า หูก็ไม่เห็น จมูกก็ไม่เห็น ลิ้นก็ไม่เห็น กายก็ไม่เห็น จับต้องก็ไม่ได้ ไม่ต้องไปคิดอะไรมาก อะไรๆ ก็ไม่เห็น นอกจากตา คือตาดีไม่หลับตา ก็ต้องเห็น นี่แหละคือสิ่งที่ปรากฏทางตา ก็ทำให้ผมมีรู้สึกเข้าใจธรรมเพิ่มขึ้นอีก และอีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีงานเลี้ยง คุณกาญจนาเป็นเจ้าภาพ คุณอลันเอาผ้าเช็ดหน้าขาวปักลายมาแจกทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแจกสุภาพสตรีก่อน พอมาถึงผม คุณอลันบอกว่า ไม่ต้องกลัวว่าจะไม่ได้ เพราะผมเป็นสุภาพบุรุษอยู่คนเดียวในที่นั้น ในวันนั้น คุณอลันชอบสนุก ชอบพูดเล่น แต่ในเรื่องธรรมผมของยกย่องนับถือว่า เป็นชาวต่างประเทศที่มาอยู่เมืองไทยไม่นาน ก็เข้าใจธรรมดี

ส. ขอกล่าวถึงเรื่องของคุณอลันอีกเล็กน้อย คือ การฟังเรื่องของคุณอลันในวันนี้ทำให้เห็นประโยชน์ของพระธรรมที่ทรงแสดงเรื่องสัญญาขันธ์ เรื่องสังขารขันธ์หรือเปล่า เพราะเหตุว่าพระธรรมทั้งหมดใช้ได้ในทุกสถานการณ์ ทุกเรื่อง แม้แต่เรื่องของขันธ์ ๕ เรื่องรูปขันธ์ ๑ เวทนาขันธ์ ๑ สัญญาขันธ์ ๑ สังขารขันธ์ ๑ วิญญาณขันธ์ ๑

สำหรับเรื่องรูปขันธ์ก็ไม่มีปัญหาอะไร ทุกท่านก็เข้าใจว่ารูปคืออะไร ได้แก่สภาพธรรมที่เกิดขึ้น ไม่ใช่สภาพรู้ เมื่อสภาพนั้นเกิดขึ้น มีเย็น ร้อนบ้าง เป็นเสียงบ้าง แล้วก็ดับไปเวทนาขันธ์ คือ ความรู้สึก ก็ไม่มีอะไรน่าสงสัย เพราะว่าทุกคนก็ตั้งใจบ้าง เสียใจบ้างอยู่ตลอดเวลาหรือเฉยๆ บ้าง วิญญาณขันธ์ก็คือสภาพรู้นั่นเอง ขณะที่กำลังเห็น ก็เข้าใจได้ว่า วิญญาณขันธ์ก็คือจิต เพราะฉะนั้น สำหรับที่ฟังเรื่องของคุณอลัน ระลึกถึงสัญญาขันธ์และสังขารขันธ์บ้างหรือยัง เพราะเหตุว่า สัญญาขันธ์ คือ สภาพที่จำเรื่องราวต่างๆ จำสีจะเสียง จำกลิ่น จำรส จำโผฏฐัพพะ จำเรื่อง ในขณะที่ฟัง สัญญาเจตสิกกำลังจำเรื่องที่ได้ยินเสียงจากหู ส่วนสังขารขันธ์ละ นี่คือการที่จะรู้สภาพธรรมที่ต่างกันซึ่งเกิดร่วมกันทุกภพทุกชาติเหมือนอย่างนี้ คือนามขันธ์ทั้ง ๔ ต้องเกิดร่วมกัน ทั้งเวทนาขันธ์ ทั้งสัญญาขันธ์ ทั้งสังขารขันธ์ และวิญญาณขันธ์ แต่สัญญาขันธ์ในขณะที่กำลังฟัง เป็นความจำ เป็นลักษณะที่จำเรื่อง ส่วนสังขารขันธ์ก็คือเจตสิก

ต่างๆ ที่ปรุงแต่ง ที่เกิดกับจิตที่กำลังจำเรื่องของคุณอลัน ในขณะนั้นสังขารชั้นที่ปรุงแต่ง เป็นกุศลหรือเป็นอกุศลจิต นี่เป็นขณะที่จะทำให้สติเกิดระลึกได้ว่าไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน เป็นขณะจิตที่จะรู้ลักษณะของปรมัตถธรรมทางตา หรือหู หรือจมูก หรือลิ้น หรือกาย ส่วนในขณะที่กำลังปรุงแต่งเป็นเรื่องราวที่ทรงจำอยู่เป็นทางใจ เพราะฉะนั้น สำหรับสังขารชั้นนี้ในขณะที่กำลังได้ยินเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก็จะทำให้รู้ว่า ขณะที่ปรุงแต่งให้ตื่นเต้น ดีใจ โศกเศร้าเสียใจ หรือว่าอนุโมทนาด้วยในกุศลของคนอื่น ในขณะนั้นก็สังขารชั้นนี้ แยกจากขณะที่เป็นสัญญาชั้นนี้คือขณะที่เพียงจำ ด้วยเหตุนี้สัญญาจึงเพียงจำ เวลาพูดถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จำ จำเรื่องนั้นได้ แต่ความรู้สึก ความตื่นเต้น ความพอใจ ความไม่พอใจที่เกิดที่จำเรื่องนั้น เป็นสังขารชั้นนี้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นแม้ขณะที่กำลังฟัง สติสามารถที่จะเกิดระลึกและศึกษาลักษณะของชั้นที่ ๕ โดยแยกลักษณะที่สัญญาเป็นสภาพที่จำ แต่สังขารเป็นสภาพที่ปรุงแต่งให้เกิด โลภะ โทสะ เมตตา กรุณาต่างๆ

ขออุทิศส่วนกุศลทุกอย่างที่ได้ทำมาแล้ว โดยเฉพาะในการเผยแพร่พระธรรมให้กว้างขวางออกไปตามกำลังสติปัญญา ขอให้คุณอลันได้ร่วมอนุโมทนาด้วยเทอญ